



European Union



Norwegian Ministry  
of Foreign Affairs



Ri tas na h ireann  
Government of Ireland

This project is co-funded by the European Union, Norwegian MFA, and Government Of Ireland.  
Bu proje Avrupa Birliği, Norveç MFA ve İrlanda Yardımları ile ortaklaŗa finanse edilmektedir.

# The Art of Resolution: The Role of Culture and the Arts in Conflict Transformation

##  z m Sanatı:  atıŗma D n ŗm nde K lt r ve Sanatın Rol 

*October 2022 / Ekim 2022*

Dr Edel Hughes



**The Art of Resolution:  
The Role of Culture and the  
Arts in Conflict Transformation**

Çözüm Sanatı:  
Çatışma Dönüşümünde  
Kültür ve Sanatın Rolü

*October 2022 / Ekim 2022*

Dr Edel Hughes



Published by / Yayınlayan

Democratic Progress Institute / Demokratik Gelişim Enstitüsü

11 Guilford Street London WC1N 1DH

www.democraticprogress.org • info@democraticprogress.org

+ 44 (0) 20 7405 3835

Design, typesetting and cover design copyright © Medya Production Center

First Published, October 2022 / Baskı, Ekim 2022

ISBN – 978-1-911205-63-0

© DPI – Democratic Progress Institute / Demokratik Gelişim Enstitüsü

DPI – Democratic Progress Institute is a charity registered in England and Wales.

Registered Charity No. 1037236. Registered Company No. 2922108

This publication is copyright, but may be reproduced by any method without fee or prior permission for teaching purposes, but not for resale. For copying in any other circumstances, prior written permission must be obtained from the publisher, and a fee may be payable.

*DPI – Demokratik Gelişim Enstitüsü İngiltere ve Galler’de kayıtlı bir vakıftır.  
Vakıf kayıt No. 1037236. Kayıtlı Şirket No. 2922108*

*Bu yayının telif hakları saklıdır, eğitim amacıyla telif ödenmeksizin yada önceden izin alınmaksızın çoğaltılabilir ancak yeniden satılamaz. Bu durumun dışındaki her tür kopyalama için yayıncıdan yazılı izin alınması gerekmektedir.  
Bu durumda yayıncılara bir ücret ödenmesi gerekebilir.*

## ABOUT THE AUTHOR / YAZAR HAKKINDA

Dr. Edel Hughes

Dr. Edel Hughes is a Lecturer in Law at the School of Law, National University of Ireland, Galway. Prior to joining NUI Galway, Dr. Hughes was a Senior Lecturer in Law at Middlesex University and previously worked at the University of East London and the University of Limerick. She was awarded an LL.M. and a PhD in International Human Rights Law from the National University of Ireland, Galway, in 2003 and 2009, respectively. Her research interests are in the areas of international human rights law, public international law, and conflict transformation, with a regional interest in Turkey and the Middle East. She has published widely on these areas.

Dr. Edel Hughes

Dr. Edel Hughes, Ulusal İrlanda Galway Üniversitesi Hukuk Fakültesi’nde öğretim üyesidir. Daha önce Middlesex Üniversitesi Hukuk Fakültesi’nde kıdemli öğretim üyesi olarak görev yapmış ve ayrıca Doğu Londra Üniversitesi Hukuk Fakültesi ve Limerick Üniversitesi’nde çalışmıştır. Hughes, yüksek lisans ve doktorasını 2003-2009 yılları arasında İrlanda Ulusal Üniversitesi’nde Uluslararası İnsan Hakları Hukuku alanında tamamlamıştır. Hughes’un birçok yayınının da bulunduğu çalışma alanları içinde, Orta Doğu’yu ve Türkiye’yi de kapsayan şekilde, uluslararası insan hakları hukuku, uluslararası kamu hukuku ve çatışma çözümü yer almaktadır.

## CONTENTS / İÇİNDEKİLER

Foreword	6
Introduction	10
I: Culture, Art and Conflict: Setting the Scene	12
II: 'A Point to Move on From': Transforming the Troubles	20
III: Fragile Peace and Reconciliation in Colombia	30
Making Peace with Art(ists)? Conflict Resolution in Turkey	40
Conclusion	44
DPI Aims and Objectives	48
Board Members	52
Council of Experts	57
Önsöz	7
Giriş	11
I: Kültür, Sanat ve Çatışma: Sahneyi Hazırlamak	13
II: "Aşabileceğimiz Bir Nokta": Sıkıntı Yıllarını Dönüştürmek	21
III: Kolombiya'da Kırılgan Barış ve Uzlaşma	31
Sanat(çılar)la Barış? Türkiye'de Çatışma Çözümü	41
Sonuç	45
Demokratik Gelişim Enstitüsü'nün Amaçları ve Hedefleri	50
Yönetim Kurulu Üyeleri	52
Uzmanlar Kurulu Üyeleri	57

## FOREWORD

Over the last decades, art has taken the stage as a crucial tool for reconciliation and peacebuilding. This project, *Voicing Peace and Fostering Inclusivity in Turkey*, is part of DPI's new conflict resolution series *Mapping a Cultural Repertoire of peace in Turkey (Barışın sanat ve kültür repertuarını yapmak)*. This study by Dr Edel Hughes from the University of Galway marks the first publication in a series of research, events, roundtable conversations, and grassroot projects that aim to deepen our understanding of this topic and apply it in the context of Turkey.

In this study Dr Hughes provides a rich background establishing art as a transformer of conflict. Dr Hughes identifies a number of broad themes from the growing literature in this field such as art as a diplomacy tool, a medium to draw attention to the realities of conflict, and as a bridge-builder bringing together all sides of the conflict. This is particularly so because participation in art requires collaboration. After elaborating on arts' potential in peacebuilding and reconciliation processes, Dr Hughes supports this with case-studies on Colombia and the Troubles in Northern Ireland. Regarding the latter, Dr Hughes draws attention to the murals commemorating the Troubles in Derry and Belfast. These murals exemplify how art can be used in truth telling and healing. They visualise a struggle and history that will stick with people forever, despite that they may be told to move on. Moreover, the *re-imagining communities programme* shows how a community can be involved in this process of commemorating and reimagining past tragedy by asking them how to replace the old murals depicting separation. Dr Hughes then moves on to the role that art played leading up to the peace accord of 2016 in Colombia. During the conflict and signing of the peace accord in 2016, formal programmes and

## ÖNSÖZ

Son yıllarda sanat, uzlaşma ve barış inşasına yönelik çok önemli bir araç olarak sahneye çıktı. Türkiye'de Barışı Dile Getirmek ve Kapsayıcılığı Teşvik Etmek adlı bu proje, DPI'nın yeni çatışma çözümü serisi Türkiye'de Barışın Sanat ve Kültür Repertuarını Haritalandırmak kapsamında yer almaktadır. Galway Üniversitesi'nden Dr. Edel Hughes tarafından kaleme alınan bu çalışma, bu konudaki bilgilerimizi derinleştirmeyi ve öğrenilenleri Türkiye bağlamına uygulamayı amaçlayan bir dizi araştırma, etkinlik, yuvarlak masa toplantıdan oluşan temel projenin ilk yayınıdır.

Bu çalışmada, Dr. Hughes, sanatı bir çatışma dönüştürücüsü olarak kuran zengin bir arka plan sunuyor. Ayrıca, Bir diplomasi aracı olarak sanat, çatışmanın gerçeklerine dikkat çekmek için bir araç olarak sanat ve çatışmanın tüm taraflarını bir araya getiren bir köprü kurucu olarak sanat gibi bu alanda gelişmekte olan literatürden bir dizi geniş tema tanımlıyor. Sanatın çatışmanın tüm taraflarını bir araya getiriyor olması, sanata katılımın işbirliği gerektirmesine bağlı olarak gelişmektedir.

Barış inşası ve uzlaşma süreçlerinde sanatın rolünü inceleyen Dr. Hughes, çizdiği kavramsal çerçeveyi Kolombiya ve Kuzey İrlanda'daki Sıkıntı Yıllarına dair vaka çalışmalarlarıyla destekliyor. Dr. Hughes, Kuzey İrlanda bağlamında Derry ve Belfast'taki Sıkıntı Yıllarını anan duvar resimlerine dikkat çekiyor. Bu duvar resimleri, sanatın doğruyu söyleme ve iyileştirmede nasıl kullanılabileceğinin bir örneğidir. Her ne kadar insanlara geçmişi geride bırakmaları tembihlense de sonsuza kadar bağlı kalacakları bir mücadeleyi ve tarihi görselleştirirler. *Toplulukları Yeniden Tasavvur Etme Programı*, bir topluluğa, ayrılığı tasvir eden eski duvar resimlerinin nasıl değiştirileceğini sorarak, geçmişteki trajediyi anma ve yeniden tasavvur etme sürecine nasıl dahil olabileceklerini gösterir. Dr. Hughes daha sonra sanatın Kolombiya'da 2016 yılında gerçekleşen

grassroots initiatives were implemented that used music to address the effects of violence and to promote reconciliation amongst Colombians. She discusses large-scale and successful projects, such as social music programme *Música para la Reconciliación*, as well as smaller and grassroots projects like the use of art therapy on FARC fighters after the peace agreement.

Lastly, Dr Hughes sets the scene for how these findings can be of importance for Turkey. This is also the crucial question *Mapping a Cultural Repertoire of peace in Turkey (Barışın sanat ve kültür repertuarını yapmak)* aims to answer. Despite a vast amount of research being conducted on art and peacebuilding, only a limited amount of literature is available on how this knowledge translates to peace and reconciliation in Turkey specifically. This series aims to fill this knowledge gap by creating a platform that builds on already present knowledge through a series of papers and multidisciplinary events. Just as Dr Hughes highlights the importance of placing local actors at the hearts of programmes, so does DPI aim to involve people working in the arts and culture sectors in their events. We have no doubt that these conversations will constitute the continuation of constructive dialogue and provide participants with knowledge they can share with wider constituencies and their own environment. Further publications and projects of this kind will continue to be provided by DPI to arrange the most elaborate possible representation of viewpoints.

The views in this paper are entirely those of the author and do not necessarily reflect the official position of DPI.

This project is co-funded by the European Union, Norwegian Ministry of Foreign Affairs, and Government of Ireland

## Kerim Yıldız

Chief Executive Officer  
Democratic Progress Institute

barış anlaşmasına giden süreçte oynadığı rolü ele alıyor. Çatışma süreci ve 2016'daki barış anlaşmasının imzalanması sırasında, müziği şiddetin etkilerini ele almak ve Kolombiyalılar arasında uzlaşmayı teşvik etmek için kullanan resmi programlar ve taban girişimleri gerçekleştirildi. Sosyal müzik programı *Música para la Reconciliación* gibi büyük ölçekli ve başarılı projelerin yanı sıra barış anlaşmasından sonra FARC savaşçılarına yönelik sanat terapisinin kullanılması gibi daha küçük ve taban projeleri de yapıldı.

Son olarak Dr. Hughes, bu bulguların Türkiye için ne kadar önemli olabileceği konusunda giriş niteliğinde kimi önerilerde bulunuyor. Bu aynı zamanda, *Türkiye'de Barışın Sanat ve Kültür Repertuarını Haritalandırmak* için de çok önemli bir sorudur. Sanat ve barış inşası üzerine yapılan çok sayıda araştırmaya rağmen, bu bilginin özellikle Türkiye'de barış ve uzlaşmaya nasıl yansıdığı konusunda sınırlı miktarda literatür mevcuttur. Bu seri, bir dizi makale ve çok disiplinli etkinlikler aracılığıyla halihazırda mevcut olan bilgiler üzerine inşa edilen bir platform oluşturarak bu bilgi boşluğunu doldurmayı amaçlamaktadır. DPI, bu çalışmanın vurguladığı gibi yerel aktörleri programların merkezine yerleştirmeyi önemli buluyor ve sanat ve kültür sektörlerinde çalışan insanları etkinliklerine dahil etmeyi amaçlıyor. Bu söyleşilerin yapıcı diyalogun devamlılığını sağlayacağından ve katılımcılara daha geniş kitlelerle ve kendi çevreleriyle paylaşabilecekleri bilgiler sunacağına düşünüyoruz. Bu amaçla, DPI, bakış açılarının mümkün olan en ayrıntılı temsilini oluşturmak için bu türden başka yayınlar ve projeleri sağlamaya devam edecektir.

Bu çalışmada ifade edilen görüşler tamamen yazara ait olup DPI'nin resmi konumunu temsil etmemektedir.

Bu proje Avrupa Birliği, Norveç Dışişleri Bakanlığı ve İrlanda Hükümeti Yardımları ile ortaklaşa bir şekilde finanse edilmiştir.

## Kerim Yıldız

İcra Kurulu Başkanı  
Demokratik Gelişim Enstitüsü

## INTRODUCTION

The idea that art and the arts, broadly defined, can make an important contribution to the field of conflict transformation is one that has gained prominence in recent years, notably in the academic literature on transitional justice. This paper aims to address the role of culture and the arts in conflict-affected settings through reviewing the general literature and looking specifically at two case studies. Starting from the premise that art and cultural activities can form an important element of peace and reconciliation processes, it will provide an overview of the literature on the topic of art, culture, and peacebuilding and will outline the ways in which art and culture can promote ideas of peace and encourage dialogue. Drawing on the examples of Northern Ireland and Colombia, it will examine how both during and post conflict, community-based arts and culture programmes can be an effective tool in building cross community relations through the sharing of common cultural experiences, raising awareness about past abuses, and engaging cross-community involvement in arts and culture projects. In addition, the paper will explore the ways in which engagement by influential figures from the arts community can be instrumental in broadening the base for conflict resolution in society more broadly, and assess how this may be relevant in the Turkish context. This paper concludes that artistic engagement can facilitate transformative learning and the development of skills and capacities for more constructive engagement with conflict but that its contribution to conflict transformation, in the absence of initiatives that secure a lasting peace that would guarantee safety and stability in the broader society, should not be overstated.

## GİRİŞ

Çeşitli dallarıyla sanatın çatışma dönüşümü alanına önemli bir katkı sağlayabileceği fikri, son yıllarda özellikle geçiş dönemi adaletine dair akademik literatürde önem kazanmıştır. Bu makale, genel literatürü gözden geçirmek ve özellikle iki vaka çalışmasına eğilmek suretiyle, çatışmadan etkilenen ortamlarda kültür ve sanatın rolünü incelemeyi amaçlamaktadır. Sanat ve kültürel etkinliklerin barış ve uzlaşma süreçlerinin önemli bir unsuru olabileceği önkabulünden hareketle, makale sanat, kültür ve barış inşası konusundaki literatüre genel bir bakış sunacak, sanat ve kültürün barış fikirlerini ve diyalogu teşvik edebileceği yöntemleri ana hatlarıyla belirtecektir. Kuzey İrlanda ve Kolombiya örneklerinden yola çıkarak, hem çatışma sırasında hem de sonrasında toplum temelli sanat ve kültür programlarının ortak kültürel deneyimlerin paylaşılması ve sanat ve kültür projelerine topluluklar arası katılım sağlanması yoluyla topluluklar arası ilişkiler kurmada nasıl etkili bir araç olabileceğini inceleyecek ve geçmişteki ihlaller hakkında farkındalık yaratacaktır. Buna ek olarak, makale, sanat camiasından etkili isimlerin katılımının, toplumda çatışma çözümü için zeminin daha kapsamlı bir şekilde genişletilmesinde nasıl kilit önemde olabileceğini ele alacak ve bunun Türkiye bağlamına nasıl uyarlanabileceğini değerlendirecektir. Bu makale, sanatsal katılımın dönüştürücü öğrenmeye ve çatışmayla daha yapıcı bir ilişki için beceri ve kapasitelerin geliştirilmesine aracı olabileceğine, ancak daha geniş anlamda güvenlik ve istikrarı garanti edecek kalıcı bir barışı güvence altına alacak girişimlerin yokluğunda sanatın çatışma dönüşümüne katkısının pek fazla olamayacağı sonucuna varmaktadır.

## I: Culture, Art and Conflict: Setting the Scene

Art as a political message, and the use of varied artistic forms as a means of criticism, critique, protest, propaganda, and solidarity is well-established. Less explored perhaps, but an area on which attention is increasingly focused, is the notion of artistic endeavour as a transformational medium – the idea that art ‘can soothe and connect, not only resist and criticize.’<sup>(1)</sup> As Cohen outlines, recognition of the contributions of arts and culture to peace is real and is growing, fuelled ‘not only by artist-peacebuilders and cultural facilitators, who are strengthening their practice through documenting, assessing, and critically reflecting upon their work. Interest also is increasing from practitioners of more conventional peacebuilding approaches, such as mediation, facilitation, negotiation, transitional justice, human rights advocacy, and development, who are acknowledging that rational modes of engagement alone are insufficient to engender the kinds of transformation necessary for interrupting the dynamics of violent conflict.’<sup>(2)</sup> A recent publication examining the contribution of the arts to peacebuilding explores the role of the arts in a number of areas of relevance to conflict transformation, such as ‘communication’ – how creative arts can be employed in the negotiation of conflict; ‘bearing witness’ – the idea that the arts can bear witness to both previous violence as well as a more peaceful future; ‘empathy’ – the ability of the arts to encourage people to reconnect; and ‘healing’ – how the arts can help at an individual and community level to recover from the trauma of violent conflict.<sup>(3)</sup>

(1) N Lemelshtrich Latar, J Wind, Lev-er (eds) 'Introduction' in *Can Art Aid in Resolving Conflicts?: 100 Perspectives* (2008 Frame Publishers) viii.

(2) C Cohen 'Arts and building peace: the basics and envisioning the future' (2017) 32 *Creating Peace* 12-18, 12.

(3) See J Mitchell, G Vincett, T Hawksley, and H Culbertson (eds) *Peacebuilding and the Arts* (Springer International Publishing AG, 2019)

## I: Kültür, Sanat ve Çatışma: Sahneyi Hazırlamak

Sanatın politik bir mesaj niteliğinde olmasının, çeşitli sanatsal biçimlerin eleştirisi, protesto, propaganda ve dayanışma aracı olarak kullanılmasının köklü bir tarihi vardır. Belki daha az araştırılmış, ancak giderek daha çok ilgi çekmeye başlamış bir husus ise dönüştürücü bir araç olarak sanatsal çaba kavramıdır; yani, sanatın “yalnızca direnmek ve eleştirmekle kalmayıp aynı zamanda yayıttırarak birleştirebileceği” fikri.<sup>(1)</sup> Cohen’in ana hatlarıyla belirttiği gibi, sanat ve kültürün barışa katkıları gitgide daha artan bir biçimde fark ediliyor, hem de “yalnızca çalışmalarını belgeleyerek, değerlendirerek ve eleştirel bir şekilde ele alarak uygulamalarını güçlendiren sanatçı-barış inşacıları ve kültürel kolaylaştırıcılar tarafından değil. Arabuluculuk, kolaylaştırma, müzakere, geçiş dönemi adaleti, insan hakları savunuculuğu ve kalkınma gibi daha geleneksel barış inşası yaklaşımlarının uygulayıcılarından gelen ilgi artıyor ve bu yaklaşımlar, sadece rasyonel katılım biçimlerinin kullanılmasının, şiddetli çatışma dinamiklerini bitirmek adına gereken dönüşümleri gerçekleştirmek için yetersiz olduğunu kabul ediyor.”<sup>(2)</sup> Sanatın barış inşasına katkısını inceleyen yakın tarihli bir yayın, sanatın, çatışma dönüşümüyle ilgili bir dizi alanda üstlendiği rolleri ele alıyor, örneğin ‘iletişim’ yaratıcı sanatların çatışmanın müzakeresinde nasıl kullanılabileceği; ‘tanıklık’ sanatın hem geçmişteki şiddete hem de daha barışçıl bir geleceğe tanıklık edebileceği fikri; ‘empati’ sanatın insanları yeniden bağlantı kurmaya teşvik etme yeteneği; ve ‘şifa’ sanatın bireysel ve topluluk düzeyinde şiddetli çatışma travmasından kurtulmaya nasıl yardımcı olabileceğini inceliyor.<sup>(3)</sup>

(1) N Lemelshtrich Latar, J Wind, Lev-er (eds) 'Introduction' in *Can Art Aid in Resolving Conflicts?: 100 Perspectives* (2008 Frame Publishers) viii.

(2) C Cohen 'Arts and building peace: the basics and envisioning the future' (2017) 32 *Creating Peace* 12-18, 12.

(3) See J Mitchell, G Vincett, T Hawksley, and H Culbertson (eds) *Peacebuilding and the Arts* (Springer International Publishing AG, 2019)



A number of broad themes emerge from the growing literature in this field. Among these, we can identify the potential of the arts as a diplomacy tool in the advancement of a peace 'agenda'; the use of art as a medium to draw attention to the realities of conflict; the possibility of arts and cultural programmes to democratise conflict resolution processes; as well as the role of the arts in acting as a bridge-builder, both in terms of how we address and understand conflict, perhaps in bringing together various 'sides' of the conflict, and as a means of dealing with the past. Scholarship on the role of music in transitional justice processes, for example, frequently focuses on the musical practices of those directly affected by violence, as well as the idea of 'music as a vehicle of memory, and, therefore, as a tool for truth telling and expressing both the individual and collective narratives of the past.'<sup>(4)</sup> In the context of northern Uganda, for example, it has been argued that songs exploring the perspectives and challenges of the 'other' – in this instance members of the Lord's Resistance Army (LRA) – are important in re-building compassionate relationships as they 'promote empathetic reflection among victims of the conflict by offering stories of suffering of the perceived "other," the returned LRA fighters.'<sup>(5)</sup> One of the main ways in which culture and the arts can contribute to conflict resolution, it is posited, comes from the fact that participating in the arts can be a collaborative process that helps people to reframe and bring a novel perspective to conflict in a way that encourages cooperation: "such reframing is essential to creative resolution and can allow opposing parties to view themselves as being collaborative rather than competitive in resolving their conflict. This process seems to foster cooperation and cooperative relationships. It could spur creativity and expand the repertoire of responses and interventions in conflict resolution.'<sup>(6)</sup> It can also be the case that artists are in

(4) B Pitic 'Transitional Justice' (2020) Vol. 7(3) *Music and Arts in Action* 103-119, 105.

(5) L McClain Opiyp 'Engaging the 'Other': Contemporary Music as Perspective-shifting in Post-conflict northern Uganda' in J Mitchell, G Vincett, T Hawksley, and H Culbertson (eds) *Peacebuilding and the Arts* (Springer International Publishing AG, 2019) 157-176, 164.

(6) AH Bang 'The Restorative and Transformative Power of the Arts in Conflict Resolution' (2016) 14(4) *Journal of Transformative Education* 355-376, 365-6.

Bu alanda gitgide büyüyen literatüre baktığımızda, geniş anlamda bir dizi tema ortaya çıkmaktadır. Bunlar arasında, bir barış 'gündeminin' ilerlemesinde sanatın bir diplomasi aracı olarak kullanılması potansiyeli; sanatın çatışmanın gerçeklerine dikkat çekmek için bir araç olarak kullanılması; sanat ve kültür programlarının çatışma çözme süreçlerini demokratikleştirme ihtimali; sanatın çatışmayı ele alışımız ve anlayışımız açısından, çatışmanın çeşitli ' taraflarını' bir araya getirmede ve geçmişle başa çıkmanın bir aracı olarak da bir köprü yapıcı olarak kullanılması rolünü gösterebiliriz. Örneğin, geçiş dönemi adaleti süreçlerinde müziğin rolü üzerine yapılan araştırmalar, sıklıkla şiddetten doğrudan etkilenen kişilerin müzik pratiklerine ve "müziğin bir hafıza aracı olarak, dolayısıyla hakikati anlatma ve hem bireysel hem de kolektif geçmişin hikayelerini ifade etmek için bir araç olarak kullanılması" fikrine odaklanır.<sup>(4)</sup> Mesela Kuzey Uganda bağlamında, 'öteki'nin (bu örnekte Tanrının Direniş Ordusu [TDR] üyelerinin) bakış açılarını ve yaşadıkları zorlukları ele alan şarkıların, "geri dönen TDR savaşçıları olarak algılanan 'öteki'nin acı dolu hikayelerini sunarak çatışmanın kurbanları arasında empatik düşünmeyi teşvik ettikleri için" şefkatli ilişkilerin yeniden inşasında önemli oldukları öne sürülmüştür.<sup>(5)</sup> Kültür ve sanatın çatışma çözümüne katkıda bulunabileceği başlıca yöntemlerden birinin, sanata katılımın insanların çatışmayı yeni bir çerçeveye oturtmalarına ve çatışmaya yeni bir bakış açısı geliştirmelerine yardım eden bir işbirliği sürecini teşvik etme fikrinin ileri sürülmesidir: "böylesi bir yeniden çerçeveleme, yaratıcı çözümler geliştirebilmek için esastır ve karşıt tarafların çatışmalarını çözerken birbirlerini rakip değil işbirlikçi olarak görmelerini mümkün kılar. Bu sürecin işbirliğini ve işbirliğine dayalı ilişkileri teşvik ettiği gözlemlenmektedir. Süreç, yaratıcılığı teşvik edip çatışma çözümü alanındaki karşılık ve müdahale repertuarını genişletebilir."<sup>(6)</sup> Aynı zamanda sanatçılar, "gerginliğe bir nebze alışkın

(4) B Pitic 'Transitional Justice' (2020) Vol. 7(3) *Music and Arts in Action* 103-119, 105.

(5) L McClain Opiyp 'Engaging the 'Other': Contemporary Music as Perspective-shifting in Post-conflict northern Uganda' in J Mitchell, G Vincett, T Hawksley, and H Culbertson (eds) *Peacebuilding and the Arts* (Springer International Publishing AG, 2019) 157-176, 164.

(6) AH Bang 'The Restorative and Transformative Power of the Arts in Conflict Resolution' (2016) 14(4) *Journal of Transformative Education* 355-376, 365-6.

a particularly good position to constructively engage with conflict, having 'a certain degree of comfort with tension as well as the ability to use it to foster transformation both internally in an individual and collectively within and across groups'<sup>(7)</sup> and can thus be useful and engaged actors in the area of conflict transformation. Focusing on the performing arts in particular, Culbertson asserts that we can think about the performing arts as more than simply a 'tool' for peacebuilding, that they have much more to bring to the table: "[t]heatre can function as a mirror on society, as commentary, as an escape or diversion, as catharsis, as a reflective space, or in myriad other capacities."<sup>(8)</sup> Culbertson argues that in order to unlock the full potential of the performing arts for peacebuilding, peacebuilders must recognize the intrinsic power and capacity of the performing arts, and performing artists must engage the peacebuilding endeavour critically and creatively.<sup>(9)</sup>

Recent research by the British Council and the University of the West of Scotland on the role of the arts in supporting peacebuilding highlights the importance of placing local actors at the heart of programmes, from design to implementation, a factor that is 'particularly important in the highly politicised context of civil wars, to avoid the risk of projects being compromised through co-option by state or non-state actors involved in the conflict.'<sup>(10)</sup> This is echoed in the views of young Syrian artists reflecting on the challenges and opportunities for art to contribute to peace in Syria, who highlight the role of art as a means of escape and resistance; as a means of healing and influencing; and as a reaction to disenfranchisement.<sup>(11)</sup> In a similar vein, Lindsay

(7) *Ibid* 369.

(8) H Culbertson 'Peacebuilding and the Performing Arts Through the Collaborative Lens' in J Mitchell, G Vincett, T Hawksley, and H Culbertson (eds) *Peacebuilding and the Arts* (Springer International Publishing AG, 2019) 357-374, 373.

(9) *Ibid*

(10) A Qabbani 'Foreword' in A Baily, 'The Art of Peace: The Value of Culture in Post-Conflict Recovery' (The British Council, 2019) 3.

(11) See J Beaujouan, E Ghreiz and A El hafi 'Art as a tool for local peace: Reflections of young artists in Syrian opposition-held areas' *Civil Society Platform for Peacebuilding and State building*, available at <https://www.cspps.org/art-tool-local-peace>

oldukları ve gerginliği hem bireyde içsel olarak, hem kolektif olarak gruplar içinde ve arasında dönüştürücü amaçlı kullanma becerisine sahip oldukları için"<sup>(7)</sup> çatışmayla yapıcı bir angajman geliştirmeye elverişli bir konumdadırlar. Özellikle performans sanatlarına odaklanan Culbertson, performans sanatlarını barış inşası için basit bir "araç" olarak düşünmememizi, zira çok daha fazla katkı sağlayabileceklerini söylemektedir: "tiyatro, topluma tutulan bir ayna, bir yorumlama aracı, bir kaçış ya da oyalanma, katarsis, düşünme alanı ve pek çok başka şey olabilir."<sup>(8)</sup> Culbertson, barış inşasına yönelik olarak performans sanatlarının potansiyelini tam anlamıyla açığa çıkarabilmek için barış inşacılığının, performans sanatlarının içsel gücünü ve kapasitesini anlamaları gerektiğini, performans sanatçılarının da barış inşası çabalarına eleştirel ve yaratıcı bir biçimde katılmaları gerektiğini söylemektedir.<sup>(9)</sup>

British Council ve University of the West of Scotland tarafından sanatın barış inşasını desteklemedeki rolüne ilişkin yakın zamanda yapılan çalışmalar, yerel aktörlerin tasarımdan uygulamaya kadar programların merkezinde yer almasının önemini ortaya koyuyor. Bu faktör "iç savaşların yüksek derecede siyasetleşmiş bağlamında, projelerin çatışmaya dahil olan devlet veya devlet dışı aktörler tarafından tehlikeye atılması riskinden kaçınmak için özellikle önemlidir."<sup>(10)</sup> Bu, sanatın Suriye'de barışa nasıl katkıda bulunacağına dair fırsatlar ve zorluklar üzerine kafa yoran, sanatın bir kaçış ve direniş, iyileşme ve etki yaratma yolu olduğunu, güçsüzleşmeye karşı verilen bir tepki olduğunu vurgulayan genç Suriyeli sanatçıların görüşlerinde de karşılık bulan bir fikirdir.<sup>(11)</sup> Benzer bir şekilde, Lindsay McClain Opiyo ve Tricia Redeker Hepner, Kuzey

(7) *A.g.e.* 369.

(8) H Culbertson 'Peacebuilding and the Performing Arts Through the Collaborative Lens' in J Mitchell, G Vincett, T Hawksley, and H Culbertson (eds) *Peacebuilding and the Arts* (Springer International Publishing AG, 2019) 357-374, 373.

(9) *A.g.e.*

(10) A Qabbani 'Foreword' in A Baily, 'The Art of Peace: The Value of Culture in Post-Conflict Recovery' (The British Council, 2019) 3.

(11) Bkz. J Beaujouan, E Ghreiz and A El hafi 'Art as a tool for local peace: Reflections of young artists in Syrian opposition-held areas' *Civil Society Platform for Peacebuilding and Statebuilding*, kaynak: <https://www.cspps.org/art-tool-local-peace>

McClain Opiyo and Tricia Redeker Hepner, exploring art interventions aimed at fostering peace and reconciliation and contributing to the development of human rights consciousness in Acholiland, northern Uganda, conclude that they 'vary in their degree of cultural resonance depending on their articulation with longstanding patterns of expression.'<sup>(12)</sup> In the period between the collapse of the Soviet Union and 2018, more than 1700 peace agreements were signed globally across over 200 peace processes<sup>(13)</sup> and although not all of these will have been sustained, it shows the human capacity to come together and negotiate a solution with perceived enemies. It also shows a growth in human capacity to 'think about and develop mechanisms for supporting the processes that reduce and even stop open fighting' but as Lederach has suggested, we are 'still in our infancy in reference to shaping and sustaining a positive just peace, the rebuilding of genuine community in areas that have suffered from great division and violence.'<sup>(14)</sup> The following sections explore the role of the arts in contributing to this peacebuilding and rebuilding in two examples of situations of protracted conflict.

Uganda'daki Acholiland'da barışı ve uzlaşmayı güçlendirmeyi ve insan hakları bilincinin gelişmesine katkıda bulunmayı amaçlayan sanat müdahalelerine yönelik araştırmalarının ardından, "bu müdahalelerin, halihazırda mevcut olan ifade örüntülerini ne kadar kullandıklarına bağlı olarak farklı derecelerde karşılık buldukları" sonucuna varıyor.<sup>(12)</sup>

Sovyetler Birliği'nin çöküşü ile 2018 arasındaki dönemde, dünya çapında 200'den fazla barış sürecinde 1700'den fazla barış anlaşması imzalandı<sup>(13)</sup> ve bunların hepsi sürdürülmeyecek olsa da, insanların düşman olarak algıladıkları kesimlerle dahi bir araya gelme ve çözüm üzerine konuşma kapasitesine şahitlik ediyorlar. Aynı zamanda, insanlığın "sıcak çatışmayı azaltan ve hatta durduran süreçleri desteklemeye yönelik mekanizmalar düşünme ve geliştirme" kapasitesinde bir gelişme olduğunu gösteriyorlar, ancak Lederach'ın öne sürdüğü gibi, 'olumlu bir adil barışı şekillendirme ve sürdürme konusunda, büyük bölünmelere ve şiddete maruz kalmış bölgelerde gerçek bir topluluğun yeniden inşası söz konusu olduğunda hala emekleme dönemindeyiz.'<sup>(14)</sup> Aşağıdaki bölümler, sanatın barışın inşasına ve yeniden inşaaya katkıda bulunmadaki rolünü iki uzun çatışma örneği üzerinden ele alıyor.

(12) L McClain Opiyo and T Redeker Hepner 'Youth in Transition: The Arts and Cultural Resonance in Postconflict Northern Uganda' in *K Omeje* and T Redeker Hepner (eds)

(13) Peace Agreements Database, The University of Edinburgh, available at <https://www.peaceagreements.org/>

(14) JP Lederach *The Moral Imagination: The Art and Soul of Peacebuilding* (Oxford University Press, 2005) 41.

(12) L McClain Opiyo and T Redeker Hepner 'Youth in Transition: The Arts and Cultural Resonance in Postconflict Northern Uganda' in *K Omeje* and T Redeker Hepner (eds)

(13) Peace Agreements Database, The University of Edinburgh, available at <https://www.peaceagreements.org/>

(14) JP Lederach *The Moral Imagination: The Art and Soul of Peacebuilding* (Oxford University Press, 2005) 41.

## II: 'A Point to Move on From': Transforming the Troubles

It was not until 2014, some sixteen years after the signing of the Good Friday Agreement, which brought an end to more than thirty years of conflict in Northern Ireland, that Belfast's Ulster Museum staged its first major retrospective of Troubles-related art. The Ulster Museum had previously been embroiled in controversy over the showing of political art, when in 1978 attendants at the museum refused to hang a number of pieces in *Art for Society*, a travelling show that contained some visceral responses to the killings of Bloody Sunday in 1972.<sup>(15)</sup> The 2014 retrospective then was, in the eyes of many artists, long overdue, its necessity emphasised by Daniel Jewesbury, who expressed his hope that 'whatever people think about [the] show, it gives us a point to move on from.'<sup>(16)</sup> As well as providing a lens through which we can retrospectively consider various aspects of conflict, art – in all its forms – can also provide a medium to consider events in real time. In the case of Northern Ireland, this is perhaps most strikingly illustrated through the use of political wall murals by actors on both sides of the conflict, predominantly in the cities of Belfast and Derry. Commentators have pointed to the murals' role in the political culture of Northern Ireland, acting as a vehicle for the expression of political and ethno-national identity,<sup>(17)</sup> as well as, suggesting, 'actively constructing and expressing the communal identities and ideological messages of organizations on both sides of the conflict.'<sup>(18)</sup> Their diversity and complexity are highlighted by Crowley, who suggests that Northern Ireland's walls have been used as 'sites of articulation and contestation, locations where

(15) F Meredith 'Beautiful failures': the disturbing power of the art of the Troubles' *Irish Times* 19 April 2014.

(16) *Ibid*

(17) See, for example, J Sluka 'The politics of painting: political murals in Northern Ireland' in C. Nordstrom & J. A. Martin (eds.) *The Paths to Domination, Resistance, and Terror* (University of California Press, 1992)

(18) G Goalwin 'The Art of War: Instability, Insecurity, and Ideological Imagery in Northern Ireland's Political Murals, 1979–1998' (2013) Vol. 26, No. 3 *International Journal of Politics, Culture, and Society*, 189–215, 190.

## II: "Aşabileceğimiz Bir Nokta": Sıkıntı Yıllarını Dönüştürmek

Belfast'taki Ulster Müzesi, Sıkıntı Yıllarına dair sanata dair ilk büyük retrospektifini, Kuzey İrlanda'da otuz yıldan uzun süredir devam eden çatışmalara son veren Hayırlı Cuma Anlaşması'nın imzalanmasından yaklaşık on altı yıl sonra, 2014 yılında gerçekleştirdi. Ulster Müzesi, daha önce, 1978'de müze çalışanları, 1972'de gerçekleşen Kanlı Pazar cinayetlerine kimi ekstrem ve çarpıcı tepkilerin temsil edildiği seyyar bir sergi olan *Art for Society* bünyesindeki bir dizi eseri sergilemeyi reddettiğinde, kendini politik sanatın teşhirine dair tartışmaların merkezinde bulmuştu.<sup>(15)</sup> Pek çok sanatçıya göre 2014 retrospektifinin vakti gelmişti; Daniel Jewesbury'nin de dediği gibi, "İnsanlar sergiye dair ne düşünürse düşünsün, en azından bize aşabileceğimiz bir nokta vermiş oluyor."<sup>(16)</sup> Tüm biçimleriyle sanat, çatışmanın çeşitli yönlerini geriye dönük olarak değerlendirebileceğimiz bir merceğe sağlamanın yanı sıra, olayları gerçek zamanlı olarak değerlendirmek için de bir araç olabilir. Kuzey İrlanda örneğinde, bu belki de en çarpıcı şekilde, çatışmanın her iki tarafındaki aktörler tarafından, ağırlıklı olarak Belfast ve Derry şehirlerinde siyasi duvar resimlerinin yapılmasıyla gösterilmiştir. Yorumcular, duvar resimlerinin Kuzey İrlanda'nın siyasi kültüründe, siyasi ve etno-ulusal kimliğin ifadesi için bir araç olarak işlev gördüğüne dikkat çekti;<sup>(17)</sup> resimlerin aynı zamanda "toplumsal kimlikleri ve ideolojik mesajları aktif olarak inşa ve ifade ettiği" de söyleniyor.<sup>(18)</sup> Çatışmanın her iki tarafındaki örgütlerin çeşitliliğini ve karmaşıklığını vurgulayan Crowley, Kuzey İrlanda duvarlarının "ifade ve tartışma alanları, siyasi modalitelerin ifade sahası, şiddetin patlak verebileceği, tarihin yorumlandığı, kimliklerin ifade edildiği ve

(15) F Meredith 'Beautiful failures': the disturbing power of the art of the Troubles' *Irish Times* 19 April 2014.

(16) *A.g.e.*

(17) Örneğin bkz, J Sluka 'The politics of painting: political murals in Northern Ireland' in C. Nordstrom & J. A. Martin (eds.) *The Paths to Domination, Resistance, and Terror* (University of California Press, 1992)

(18) G Goalwin 'The Art of War: Instability, Insecurity, and Ideological Imagery in Northern Ireland's Political Murals, 1979–1998' (2013) Vol. 26, No. 3 *International Journal of Politics, Culture, and Society*, 189–215, 190.

political modalities can be asserted, violence threatened, history interpreted, identities expressed, and jokes made (to name but a few of the functions of the wall-texts that have appeared over the past thirty-five years or so).<sup>(19)</sup> In addition to this, in her exploration of ‘The People’s Gallery’ murals in the Bogside area of Derry, murals which although chronicling the lives of ordinary residents during the Troubles do not contain any political slogans or texts, Dengerink Chaplin reminds us that the murals can also prompt the ordinary residents to recollect their own individual experiences of the Troubles and offer a ‘safe space to express their often mixed and complex feelings— grief, anger, hope, fear, hate, resentment, despair, regret and so on.’ Such opportunities, she argues, are all the more important given that Northern Ireland has never had (and may never have) a process of truth and reconciliation.<sup>(20)</sup> In a context in which survivors may be told to forget and move on, Dengerink Chaplin suggests that the murals ‘provide a highly visible, public reminder of the harrowing events that have impacted their lives for good. The murals tell us not to forget. As a high profile memorial, they express, preserves and shapes the public memory of a wounded community. They provide a natural talking point for non-directive, free-flowing conversation and recollections— an essential step in the process of healing.’<sup>(21)</sup> Indeed, at the time of writing, the UK government’s Northern Ireland Troubles (Legacy and Reconciliation) Bill has been introduced into Parliament, which, if passed, would provide for the establishment of a new body, the Independent Commission for Reconciliation and Information Recovery, to conduct ‘reviews’ of Troubles-related deaths and serious injuries. All inquests, civil litigation and criminal investigations outside of this review process would cease, mechanisms which have been employed by many families seeking justice and accountability for the loss of

(19) T Crowley ‘Hegemonic Shifts: The Latest from the Walls of Northern Ireland’ (2015) No. 10 *Estudios Irlandeses*, 58-76, 58.

(20) A Dengerink Chaplin ‘Art, Protest and Peace: The Murals of the Bogside Artists’ in J Mitchell, G Vincett, T Hawksley, and H Culbertson (eds) *Peacebuilding and the Arts* (Springer International Publishing AG, 2019) 91-118, 108.

(21) *Ibid* 108-9 (emphasis in original).

şakaların yapıldığı yerler” olduğunu, “son otuz beş küsur yıldır duvarlara yazılan metinlerin işlevlerine baktığımızda gördüğümüz işlevlerden bir kısmının bunlar olduğunu” söylüyor.<sup>(19)</sup> Buna ek olarak, Derry’nin Bogside bölgesindeki ‘Halk Galerisi’ duvar resimlerini inceleyen Dengerink Chaplin, Sıkıntı Yılları sırasında sıradan sakinlerin hayatlarını resmeden, fakat herhangi bir siyasi slogan veya metin içermeyen bu duvar resimlerinden hareketle, duvar resimlerinin aynı zamanda sıradan vatandaşları Sıkıntı Yıllarına dair kendi bireysel deneyimlerini hatırlamaya teşvik edebileceğini ve “keder, öfke, umut, korku, nefret, kızgınlık, umutsuzluk, pişmanlık vb. gibi karışık ve karmaşık duygularını ifade etmek için güvenli bir alan” sunabileceğini söylüyor. Bu tür fırsatların, Kuzey İrlanda’nın hiçbir zaman bir hakikat ve uzlaşma süreci yaşamadığı (ve yaşamayacağı) göz önüne alındığında daha da önemli olduğunu savunuyor.<sup>(20)</sup> Dengerink Chaplin, hayatta kalanlara geçmişi unutmalarının ve önlerine bakmalarının salık verildiği bir bağlamda, duvar resimlerinin “hayatlarını temelden etkileyen üzücü olayların son derece görünür, kamuya açık bir hatırlatıcısı olduğunu öne sürüyor. Duvar resimleri bize unutmamamızı söylüyor. Duvar resimleri yüksek görünürlüklü eserler olarak, yaralı bir topluluğun kamusal hafızasını ifade eder, korur ve şekillendirirler. Yönlendirici olmayan, özgürce akan konuşma ve hatıralar için doğal bir konuşma noktası sağlarlar, bu da iyileşme sürecinde önemli bir adımdır.”<sup>(21)</sup> Gerçekten de, bu yazının yazıldığı sırada, Birleşik Krallık hükümetinin Kuzey İrlanda Sorunları (Miras ve Uzlaşma) Yasası, Parlamento’ya sunuldu; yasa kabul edilirse, Sıkıntı Yılları’nda yaşanan ölümler ve ciddi yaralanmalar hakkında “incelemeler” yapmak üzere yeni bir organ olan Bağımsız Uzlaşma ve Bilgi Sağlama Komisyonu’nun kurulmasını sağlayacak. Bu inceleme süreci dışındaki tüm soruşturmalar, hukuk davaları ve cezai soruşturmalar sona erecek, Sıkıntı Yılları sırasında yakınlarını kaybetmiş

(19) T Crowley ‘Hegemonic Shifts: The Latest from the Walls of Northern Ireland’ (2015) No. 10 *Estudios Irlandeses*, 58-76, 58.

(20) A Dengerink Chaplin ‘Art, Protest and Peace: The Murals of the Bogside Artists’ in J Mitchell, G Vincett, T Hawksley, and H Culbertson (eds) *Peacebuilding and the Arts* (Springer International Publishing AG, 2019) 91-118, 108.

(21) *A.g.e.* 108-9 (emphasis in original).

loved ones during the Troubles. On the basis of participation with the review process, individuals can be granted immunity from prosecution, a controversial inclusion that has met with criticism from victims' organisations, the Irish government, as well as national and international human rights bodies.<sup>(22)</sup> In this context of State-mandated forgetting, the murals can serve as an important reminder of the past and of the lessons learned.

Art, it is suggested, serves as a 'powerful tool by which social movements express their goals and ideologies'<sup>(23)</sup> and Northern Ireland's murals can be compared to the use of music by the civil rights movement in the United States, the use of poetry by the women's movement, and the Black Panthers' use of theatrical drama.<sup>(24)</sup> Historically though, the murals were in large part viewed as political acts and to a great degree were opposed by the State, albeit, as Rolston outlines, not in an even-handed manner: 'In line with the view that the main political threat emanated from republicans, the forces of the state were more likely to destroy republican murals. They drove by at night and 'paint-bombed' them, throwing bottles or plastic bags of paint which exploded across the carefully painted images of IRA (Irish Republican Army) operatives and republican heroes.'<sup>(25)</sup> It was a young republican, Rolston recalls, who was shot dead as he painted a republican slogan on a wall in Belfast in 1980, a Royal Ulster Constabulary Officer acquitted of his murder on the basis that he thought McCartan was holding a gun.<sup>(26)</sup> Whilst the murals, it

pek çok ailenin adalet ve hesap arayışına aracılık eden bu mekanizmalar ortadan kalkacak. İnceleme sürecine katılıma bağlı olarak bireylere kovuşturma karşısında dokunulmazlık sağlanacak; bu tartışmalı hamle mağdur örgütleri, İrlanda hükümeti ve ulusal ve uluslararası insan hakları örgütleri tarafından eleştirilerle karşılandı.<sup>(22)</sup> Devlet tarafından zorunlu kılınan bu unutmaya bağlamında, duvar resimleri geçmişin ve öğrenilen derslerin önemli bir hatırlatıcısı olarak işlev görebilir.

Sanatın "toplumsal hareketlerin amaçlarını ve ideolojilerini ifade ettikleri güçlü bir araç"<sup>(23)</sup> işlevi gördüğü, ve Kuzey İrlanda'daki duvar resimlerinin Amerika Birleşik Devletleri'ndeki sivil haklar hareketinin müzik kullanımı, kadın hareketinin şiir kullanımı ve Kara Panterlerin tiyatro kullanımı ile kıyaslanabileceği öne sürülmektedir.<sup>(24)</sup> Tarihsel olarak baktığımızda, duvar resimleri büyük ölçüde siyasi eylemler olarak algılanıyordu ve devlet genel olarak bu resimlere karşıydı; fakat Rolston'un da belirttiği gibi, bu karşı çıkış eşit ve tarafsız değildi: "Esas siyasi tehdidin Cumhuriyetçilerden kaynaklandığı görüşünden hareketle, devlet güçlerinin cumhuriyetçi duvar resimlerini yok etme eğilimi her zaman daha fazlaydı. Geceleri arabayla geçerek duvar resimlerini tahrip ederlerdi; IRA (İrlanda Cumhuriyet Ordusu) mensuplarının ve Cumhuriyetçi kahramanların özenle çizilip boyanmış resimlerine boya dolu şişeler, plastik torbalar fırlatırlardı.<sup>(25)</sup> Rolston 1980'de bir Cumhuriyetçinin Belfast'ta bir duvara cumhuriyetçi sloganı yazarken vurularak öldürüldüğünü anımsıyor; olayın faili Kraliyet

(22) T See 'A Bill to address the legacy of the Northern Ireland Troubles and promote reconciliation by establishing an Independent Commission for Reconciliation and Information Recovery, limiting criminal investigations, legal proceedings, inquests and police complaints, extending the prisoner release scheme in the Northern Ireland (Sentences) Act 1998, and providing for experiences to be recorded and preserved and for events to be studied and memorialised' (Northern Ireland Troubles (Legacy and Reconciliation) Bill), available at <https://publications.parliament.uk/pa/bills/cbill/58-03/0010/220010.pdf> which in June 2022 was at the Committee Stage of the House of Commons.

(23) G Goalwin 'The Art of War: Instability, Insecurity, and Ideological Imagery in Northern Ireland's Political Murals, 1979-1998' (2013) Vol. 26, No. 3 *International Journal of Politics, Culture, and Society*, 189-215, 192.

(24) *Ibid.* (references omitted).

(25) B Rolston 'Re-imagining: Mural painting and the state in Northern Ireland' (2012) Vol. 15(5) *International Journal of Cultural Studies* 447-466, 450.

(26) *Ibid.* See also, C Young '40th anniversary of RUC killing of Catholic teenager Michael McCartan remembered' *The Irish News* 23 July 2020.

(22) Bkz. 'A Bill to address the legacy of the Northern Ireland Troubles and promote reconciliation by establishing an Independent Commission for Reconciliation and Information Recovery, limiting criminal investigations, legal proceedings, inquests and police complaints, extending the prisoner release scheme in the Northern Ireland (Sentences) Act 1998, and providing for experiences to be recorded and preserved and for events to be studied and memorialised' (Northern Ireland Troubles (Legacy and Reconciliation) Bill), kaynak: <https://publications.parliament.uk/pa/bills/cbill/58-03/0010/220010.pdf> (Yasa tasarıları Haziran 2022'de Avam Kamarası'nda komite aşamasındaydı.)

(23) G Goalwin 'The Art of War: Instability, Insecurity, and Ideological Imagery in Northern Ireland's Political Murals, 1979-1998' (2013) Vol. 26, No. 3 *International Journal of Politics, Culture, and Society*, 189-215, 192.

(24) *A.g.e.*, (referanslar olmadan).

(25) B Rolston 'Re-imagining: Mural painting and the state in Northern Ireland' (2012) Vol. 15(5) *International Journal of Cultural Studies* 447-466, 450.

is suggested, may have played a role in perpetuating the divisions in Northern Irish society through the crafting of opposing narratives<sup>(27)</sup> they also serve as a useful pictorial chronicle of these opposing narratives and indeed of the trajectory of the conflict itself, including its aftermath. In this vein, Crowley notes that in the decade or so after the signing of the Good Friday Agreement a general clean-up of Republican and Loyalist areas took place in which a large amount of political graffiti was erased and walls painted over – with a ‘shift away from conflict-related murals in what might be called front-line areas (particularly the interfaces).’<sup>(28)</sup> In fact, an initiative entitled the ‘Re-imagining Communities Programme’ was established in 2006 in order to address the ‘public representation of community separation’, in the form of ‘public symbolic displays, including marches, banners, flags, wall paintings, bunting, and painted kerbstones.’<sup>(29)</sup> The project was introduced with the aim of ‘converting and transforming these visible signs of sectarianism and inter-community separation’[...] ‘to encourage communities to reflect on and plan for ways of replacing divisive imagery with imagery that reflects communities in a more positive manner,’<sup>(30)</sup> and, as Crowley notes, it was initially only intended to last three years, with a budget of £3.3 million, and to cover 60–80 community-based schemes but the programme exceeded expectations by funding 108 projects before its suspension in 2008 with further funding of £500,000 in December 2008 leading to work on another 15 projects, and as of 2020 having spent more than £5 million.<sup>(31)</sup>

(27) G Goalwin ‘The Art of War: Instability, Insecurity, and Ideological Imagery in Northern Ireland’s Political Murals, 1979–1998’ (2013) Vol. 26, No. 3 *International Journal of Politics, Culture, and Society*, 189–215, 192.

(28) T Crowley ‘Hegemonic Shifts: The Latest from the Walls of Northern Ireland’ (2015) No. 10 *Estudios Irlandeses*, 58–76, 68.

(29) H Dawson, S Dunn, V Morgan, ‘Evaluation of the Re-imagining Communities Programme: A Report to the Arts Council of Northern Ireland’ (2009) vi–vii.

(30) *Ibid.*, vii.

(31) T Crowley ‘The Art of Memory: The Murals of Northern Ireland and the Management of History’ (2011) 7 *Field Day Review* 22–49, 27. For a critique of the ‘Re-imagining Communities Programme’ see A Dengerink Chaplin ‘Art, Protest and Peace: The Murals of the Bogside Artists’ in J Mitchell, G Vincett, T Hawksley, and H Culbertson (eds) *Peacebuilding and the Arts* (Springer International Publishing AG, 2019) 91–118, 98, noting, among other criticisms, that since one of the main functions of the programme was to de-politicize murals, there was a general tendency to approve rather bland and clichéd images that were often at odds with the reality of the mural’s surroundings.

Ulster Polis Memuru ise McCartan’ın elinde silah olduğunu zannettiği gerekçesiyle cinayetten beraat etti.<sup>(26)</sup> Duvar resimlerinin, Kuzey İrlanda toplumdaki bölünmeleri, karşıt anlatıların işlenmesi yoluyla sürdürmede bir rol oynamış olabileceği öne sürülse de,<sup>(27)</sup> aynı zamanda, bu karşıt anlatıların ve aslında çatışmanın gidişatının ve sonrasının resimli güncesi olarak faydalı bir amaca hizmet ediyor oldukları da söylenebilir. Bu bağlamda Crowley, Hayırlı Cuma Anlaşması’nın imzalanmasından yaklaşık on yıl sonra, büyük miktarda siyasi duvar yazısının silindiği ve duvarların boyandığı Cumhuriyetçi ve Kraliyetçi bölgelerde genel bir temizlik gerçekleştiğini belirtiyor. “Cephe bölgeleri (özellikle arayüzler) olarak adlandırılabilir alanlarda çatışmayla ilgili duvar resimlerinden bir uzaklaşma söz konusu.”<sup>(28)</sup> “Toplulukları Yeniden Tasavvur Etme Programı” başlıklı bir girişim, “topluluk ayrımlarının kamusal temsilini” ele almak için 2006’da kuruldu. Bu temsiller arasında “yürüyüşler, pankartlar, bayraklar, duvar resimleri, süslemeler ve resimli kaldırımlar dahil olmak üzere kamusal sembolik gösteriler” yer alıyor.<sup>(29)</sup> Proje, “mezhepçilik ve topluluklar arası ayrışmanın bu görünür işaretlerini dönüştürmek” [...] “toplulukları, bölücü görüntülerin toplulukları daha olumlu bir şekilde yansıtan görüntülerle değiştirmenin yollarını düşünmeye ve planlamaya teşvik etmek amacıyla başlatıldı”<sup>(30)</sup> ve Crowley’in belirttiği gibi, başlangıçta yalnızca 3,3 milyon sterlinlik bir bütçeyle üç yıl sürmesi ve 60-80 toplum temelli planı kapsamı amaçlanmıştı, ancak program, askıya alınmadan önce 108 projeye fon sağlayarak beklentileri aştı. Program, Aralık 2008’de 500.000 sterlin ek finans-

(26) *A.g.e.* Aynı zamanda bkz, C Young ‘40th anniversary of RUC killing of Catholic teenager Michael McCartan remembered’ *The Irish News* 23 July 2020.

(27) G Goalwin ‘The Art of War: Instability, Insecurity, and Ideological Imagery in Northern Ireland’s Political Murals, 1979–1998’ (2013) Vol. 26, No. 3 *International Journal of Politics, Culture, and Society*, 189–215, 192.

(28) T Crowley ‘Hegemonic Shifts: The Latest from the Walls of Northern Ireland’ (2015) No. 10 *Estudios Irlandeses*, 58–76, 68.

(29) H Dawson, S Dunn, V Morgan, ‘Evaluation of the Re-imagining Communities Programme: A Report to the Arts Council of Northern Ireland’ (2009) vi–vii.

(30) *A.g.e.*, vii.

Although Northern Ireland's murals are perhaps, the most readily accessible and visually striking response to the Troubles, this is not to say that other art forms have not been invoked to significant effect. Other examples would include textiles that have emerged in response to the Troubles, including individual responses, collaborative community quilts, and artist-led projects for remembrance, healing, and peace.<sup>(32)</sup> The *Relatives for Justice Remembering Quilt* is an example of this type of project; a quilt comprised of squares which have been dedicated to individuals who have died as a result of the conflict. The quilt's squares are designed and made by family members and friends who wish to remember their loved ones in a creative and positive way, brought together to form a large quilt which serves as a poignant commemoration.<sup>(33)</sup> Research has also been carried out in the Northern Irish context on investigating the role that engaged theatre can assume in peacebuilding through the creation of cultural spaces where difficult discussions around a challenging past can be had in a period of post-conflict transition.<sup>(34)</sup> Foy's work in this area supports the idea that engaged theatre can assume a significant role in building sustainable peace and shows that 'the very nature of theatre-making, including a willingness to take risks, a capacity for embracing complexity and seeing the world in new ways and creating alternative realities, invites new ways of thinking that may be carried back into the community.'<sup>(35)</sup>

(32) See K Nickell "Troubles Textiles": Textile Responses to the Conflict in Northern Ireland' (2015) Vol. 13(3) *TEXTILE: Cloth and Culture*, 234-251.

(33) See <https://www.relativesforjustice.com/services/remembering-quilt/>

(34) See SH Foy 'Toward the Heart and Art of Peacebuilding: The Role of Engaged Theatre in Post-Conflict Transition in Northern Ireland' A Dissertation Submitted For the Degree of Doctor of Philosophy, Irish School of Ecumenics, Trinity College Dublin, October 2018.

(35) *Ibid* 185-6.

man olarak ile 15 proje üzerinde çalışmaya yol açtı ve 2020 itibariyle program dahilinde 5 milyon Sterlin'den fazla para harcandı.<sup>(31)</sup>

Kuzey İrlanda'nın duvar resimleri, Sıkıntı Yıllarına karşı ifade edilmiş belki de en kolay erişilebilir ve görsel olarak en çarpıcı yanıt olsa da, bu, diğer sanat biçimlerinin büyük bir etkiye sahip olmadığı anlamına gelmez. Diğer örnekler arasında, bireysel çalışmalar, ortak topluluk yorganları ve anma, şifa ve barış için sanatçı liderliğindeki projeler de dahil olmak üzere, Sıkıntı Yıllarına yanıt olarak ortaya çıkan tekstil ürünleri sayılabilir.<sup>(32)</sup> *Adalet için Aileler* Hatıra Yorganı bu tür projelere bir örnektir; çatışma sonucu ölen bireylere adanmış karelerden oluşan bir yorgandır bu. Yorganın kareleri, sevdiklerini yaratıcı ve olumlu bir şekilde hatırlamak isteyen aile üyeleri ve arkadaşlar tarafından tasarlanıp yapılıp, bir araya getirilerek dokunaklı bir anma görevi gören büyük bir yorgan oluşturulur.<sup>(33)</sup> Çatışma sonrası geçiş döneminde zorlu bir geçmiş etrafında zorlu tartışmaların yapılabileceği kültürel alanların yaratılmasına yönelik katılımcı tiyatronun barış inşasında üstlenebileceği rolü araştırmak üzere Kuzey İrlanda bağlamında araştırmalar yapılmıştır.<sup>(34)</sup> Foy'un bu alandaki çalışması, katılımcı tiyatronun sürdürülebilir barışı inşa etmede önemli bir rol üstlenebileceği fikrini desteklemekte; ve "tiyatro yapımının, risk alma isteği, karmaşıklığı kucaklama ve dünyayı yeni bir şekilde görme, alternatif gerçeklikler yaratma kapasitesi gibi unsurlar dahil olmak üzere topluluğa katkısı olabilecek yeni düşünme biçimlerini teşvik ettiğini göstermektedir."<sup>(35)</sup>

(31) T Crowley 'The Art of Memory: The Murals of Northern Ireland and the Management of History' (2011) *7 Field Day Review* 22-49, 27. Programın eleştirileri için bkz. A Dengerink Chaplin 'Art, Protest and Peace: The Murals of the Bogside Artists' in J Mitchell, G Vincett, T Hawksley, ve H Culbertson (eds) *Peacebuilding and the Arts* (Springer International Publishing AG, 2019) 91-118, 98. Bu kaynak, diğer eleştirilerin yanı sıra, programın ana işlevlerinden birinin duvar resimlerini siyasetten arındırmak olduğu için, genellikle duvar resminin çevresinin gerçekliğiyle çelişen oldukça yavan ve klişe görüntüleri onaylamaya yönelik genel bir eğilim olduğunu belirtiyor.

(32) Bkz. K Nickell "Troubles Textiles": Textile Responses to the Conflict in Northern Ireland' (2015) Vol. 13(3) *TEXTILE: Cloth and Culture*, 234-251.

(33) Bkz. <https://www.relativesforjustice.com/services/remembering-quilt/>

(34) Bkz. SH Foy 'Toward the Heart and Art of Peacebuilding: The Role of Engaged Theatre in Post-Conflict Transition in Northern Ireland' A Dissertation Submitted For the Degree of Doctor of Philosophy, Irish School of Ecumenics, Trinity College Dublin, October 2018.

(35) *A.g.e.* 185-6.



### III: Fragile Peace and Reconciliation in Colombia

The peace accord signed in 2016 between the government of Colombia and the Fuerzas Armadas Revolutionaries de Colombia (FARC) ended a conflict that had spanned more than half a century. The culmination of more than three years of negotiations and the fifth attempt at a negotiated settlement since 1982, the peace agreement facilitated the laying down of arms of the country's largest guerrilla group and also established a comprehensive and ambitious transitional justice system. Although commentators have highlighted the challenges faced in implementing the agreement, it has been awarded praise for promoting active participation by civil society in order to enhance the legitimacy of the peace accord and increase public confidence in it, as well as the fact that an inclusive perspective incorporates concepts of ethnicity and gender into the approach to peace, which feeds into the implementation process.<sup>(36)</sup>

During Colombia's conflict and in the years since the signing of the peace accord, formal programmes and grassroots initiatives have been implemented that use music to address the effects of violence and to promote reconciliation amongst Colombians, both victims and perpetrators in the conflict. One of the foremost examples of this is the social music programme Music for Reconciliation (Música para la Reconciliación) of La Fundación Nacional Batuta financed in its entirety through public resources disbursed as a result of Law 1448 of 2011, the Victims' and Land Restitution Law, which defines the measure of assistance and reparations for the victims of the internal armed conflict in Colombia since 1985.<sup>(37)</sup> The success of these programmes is reflected in the

(36) See J Amaya-Panche 'Implementing the Peace Agreement in Colombia: Challenges for Peacebuilding and Reconciliation' (2021) European Union Institute for Security Studies, 2.

(37) A Rodríguez-Sánchez, O Odena, and A Cabedo-Mas 'Using life histories with sound postcards to investigate a music programme for social reconstruction in Colombia' (2018) 35.2 *British Journal of Music Education* 177-190, 177.

### III: Kolombiya'da Kırılğan Barış ve Uzlaşma

Kolombiya hükümeti ile Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia (FARC) arasında 2016 yılında imzalanan barış anlaşması, yarım yüzyılı aşkın süredir devam eden çatışmayı sona erdirdi. Üç yıldan fazla süren müzakerelerin doruk noktası ve 1982'den bu yana gerçekleşen beşinci müzakere girişiminin ürünü olan barış anlaşması, ülkenin en büyük gerilla grubunun silah bırakmasını kolaylaştırdı ve aynı zamanda kapsamlı ve iddialı bir geçiş dönemi adalet sistemi kurdu. Yorumcular anlaşmanın uygulanmasında karşılaşılan zorluklara dikkat çekse de anlaşma, barış anlaşmasının meşruiyetini ve halkın anlaşmaya olan güvenini artırmak için sivil toplumun aktif katılımını teşvik etmesi ve kapsayıcı bakış açısının etnisite ve cinsiyet kavramlarını, uygulama sürecini besleyen barış yaklaşımına dahil etmesi nedeniyle övgü topladı.<sup>(36)</sup>

Kolombiya'daki çatışma sırasında ve barış anlaşmasının imzalanmasından sonraki yıllarda, şiddetin etkilerini ele almak ve çatışmanın hem mağdurları hem de failleri olan Kolombiyalılar arasında uzlaşmayı teşvik etmek için müziği kullanan resmi programlar ve taban girişimleri gerçekleştirildi. Bunun en önde gelen örneklerinden biri, tamamıyla 2011 tarihli 1448 sayılı Kanun, Mağdurlar ve Arazi İadesi Yasası kapsamında dağıtılan kamu kaynaklarıyla finanse edilen La Fundación Nacional Batuta'nın sosyal müzik programı Uzlaşma için Müzik'tir. (Música para la Reconciliación). Bu yasa, 1985'ten beri Kolombiya'daki iç silahlı çatışmanın kurbanları için yardım ve tazminat tedbirlerini belirlemektedir.<sup>(37)</sup> Programların başarısı, katılım gösteren insan sayısından da anlaşılmaktadır. Vakıf, 44 senfoni orkestrası, 187 koro ve 644 müziğe giriş topluluğunu idare etmek için sağlam bir idari ve akademik yapı geliştirmiş olup yaklaşık 36.000 kişiye (çocuk ve genç) hizmet götürmektedir. Bu kişile-

(36) Bkz. J Amaya-Panche 'Implementing the Peace Agreement in Colombia: Challenges for Peacebuilding and Reconciliation' (2021) European Union Institute for Security Studies, 2.

(37) A Rodríguez-Sánchez, O Odena, and A Cabedo-Mas 'Using life histories with sound postcards to investigate a music programme for social reconstruction in Colombia' (2018) 35.2 *British Journal of Music Education* 177-190, 177.

number of people they engage, with the foundation having developed a solid administrative and academic structure in order to run 44 symphony orchestras, 187 choirs and 644 music initiation ensembles, reaching about 36,000 beneficiaries (children and youth), 28,780 (65%) of whom have been victims of the armed conflict.<sup>(38)</sup> At a more grassroots level, Pinto García's study of the scope of music as a tool for reconciliation analyses conflict-related songs composed by victims of the conflict in Colombia and reveals a number of interesting storytelling opportunities as well as limitations.<sup>(39)</sup> The songs on the one hand, embody storytelling tools that contribute to the historical memory of the conflict in a way that is accessible for all types of publics. As well as this, 'the process of composition and the musical activity itself embody an outlet through which composers release feelings and redefine identities. Moreover, in an audience made up of ex-combatants unrelated to the composers, there were some expressions of emotional resonance, support and understanding.'<sup>(40)</sup> But, on the other hand, Pinto García's research shows contrary effects as well, as she outlines that the 'straightforward and harsh content of some songs may reinforce mistrust, emphasize stereotypes, and enlarge differences between the sides instead of reducing the distances.'<sup>(41)</sup> Music as an instrument for reconciliation, she concludes, may entail opportunities but also limitations.

Research conducted on the priority afforded to arts and culture programmes in the aftermath of the signing of the peace accord reveals a mixed bag. In the year following the signing of the accord, the budget for the Ministry of Culture fell 23%, going from 390,793 million pesos in 2015, to 302,024 million in 2017, affording culture, it is suggested, 'a minor role in the post-conflict Colombian landscape.'<sup>(42)</sup> Nonetheless, in spite of a relative lack of resources,

(38) *Ibid*, 177-8.

(39) ME Pinto García 'Music and Reconciliation in Colombia: Opportunities and Limitations of Songs Composed by Victims' (2014) 2 *Music and Arts in Action* 24-51.

(40) *Ibid*, 26.

(41) *Ibid*.

(42) G McPherson, S Mamattah, A Moore, G Cifuentes, Y Moualla, 'A Review of the Contribution of Arts & Culture to Global Security & Stability' (University of the West of Scotland, 2018) 21.

rin 28.780'i (%65) silahlı çatışma mağdurudur.<sup>(38)</sup> Daha taban düzeyinde, Pinto García'nın bir uzlaşma aracı olarak müziğin kapsamına ilişkin çalışması, Kolombiya'daki çatışma mağdurları tarafından bestelenen çatışmayla ilgili şarkıları analiz ediyor ve bir dizi ilginç fırsatın yanı sıra kısıtların da mevcut olduğunu gösteriyor.<sup>(39)</sup> Şarkılar, bir yandan, çatışmanın tarihsel belleğine katkıda bulunan hikâye anlatım araçlarını halkın her kesimi için erişilebilir bir şekilde somutlaştırıyor. Bunun yanı sıra, "besteleme süreci ve müzikal faaliyetin kendisi, bestecilerin duygularını serbest bıraktığı ve kimlikleri yeniden tanımladığı bir kendini ifade aracını beraberinde getiriyor. Dahası, bestecilerle ilgisi olmayan eski savaşıçılardan oluşan dinleyici kitlesinde dahi bazı duygusal karşılık bulma, destek ve anlayış ifadeleri vardı."<sup>(40)</sup> Öte yandan, Pinto García'nın araştırması, "bazı şarkıların basit ve sert içeriği, güvensizliği artırarak klişeleri vurgulayabilir ve mesafeleri azaltmak yerine taraflar arasındaki farklılıkları büyütebilir" olduğunu göstermektedir.<sup>(41)</sup> García, müziğin bir uzlaşma aracı olarak, fırsatlar ve sınırlamaları beraberinde getirebileceği sonucuna varıyor.

Barış anlaşmasının imzalanmasının ardından sanat ve kültür programlarına verilen öncelik konusunda yapılan araştırmalar, sonuçların karışık nitelikte olduğunu ortaya koyuyor. Anlaşmanın imzalanmasını takip eden yılda, Kültür Bakanlığı'nın bütçesi 2015'te 390.793 milyon pesodan 2017'de 302.024 milyona düşmek suretiyle %23 azalarak kültüre, "çatışma sonrası Kolombiyasında kısıtlı bir alan açtı."<sup>(42)</sup> Bununla birlikte, görece kaynak eksikliğine rağmen, McPherson ve diğerleri, Kolombiya'nın çatışmalardan en çok etkilenen bölgelerinde, sanatı toplumsal ilişkileri yeniden inşa etmek, insanları bir araya getirmek, geçmişteki acılara yönelik farkındalık yaratmak ve güven, dayanıklılık ve hoşgörü inşa etmek için kullanan çok çeşitli kültür ve sanat odaklı barış girişimlerinin

(38) *A.g.e.*, 177-8

(39) ME Pinto García 'Music and Reconciliation in Colombia: Opportunities and Limitations of Songs Composed by Victims' (2014) 2 *Music and Arts in Action* 24-51.

(40) *A.g.e.*, 26.

(41) *A.g.e.*

(42) G McPherson, S Mamattah, A Moore, G Cifuentes, Y Moualla, 'A Review of the Contribution of Arts & Culture to Global Security & Stability' (University of the West of Scotland, 2018) 21.

McPherson et al note that a wide range of cultural and art peace initiatives have been deployed in the most conflict-affected regions of Colombia, which utilise arts to rebuild social relations, community, bring people together, raise awareness about past suffering and build confidence, tolerance and resilience.<sup>(43)</sup> Two such projects are the sensory expedition programme in multi-ethnic and multicultural Montes de María, a region located in the departments of Bolívar and Sucre blighted by violence during the conflict and with a human development index below the national average; and the Music for Reconciliation programme, discussed above. The Sensory Expedition programme promotes the recovery of local memory, the reconstruction of social fabric, cultural identity, creativity, innovation and entrepreneurship as a source of income for the communities of Montes de María, through a three-pronged approach; interdisciplinary research laboratories, strengthening of local cultural processes, and strengthening local management. The laboratories, as McPherson et al outline, are devoted to amplifying the voices of those who are unheard and use singing, dance and music as expressions to communicate and translate the language of trauma of those who survived the violence of armed conflict in Colombia, with the aim of providing a platform upon which participants can contribute to overcoming different post-conflict struggles and challenges, as well as providing solutions to improve their individual and collective quality of life.<sup>(44)</sup> The strengthening of local cultural processes encompasses training in artistic areas to recover and strengthen the artistic and cultural manifestations of the territories. This includes training in crafts related to arts and heritage aimed at giving skills to the participants so they can produce artisan pieces which would enable them to receive an income for this work and participants are also helped with accessing markets for their products.<sup>(45)</sup> Through strengthening local management the project aims to stimulate community cultural work and collaboration, through training in project formulation, management and cultural production of events

(43) *Ibid.*

(44) *Ibid.*, 22.

(45) *Ibid.*, 23.

mevcut olduğuna dikkat çekiyor.<sup>(43)</sup> Bu tür projelerden biri, Bolivar ve Sucre bölgelerinde bulunan, çatışma sırasında şiddete maruz kalmış ve insani gelişme endeksi ulusal ortalamanın altında olan multietnik ve çok kültürlü Montes de María'da bulunan duyuşal keşif programı; diğeri ise yukarıda tartışılan Uzlaşma için Müzik programı. Duyusal Keşif programı, yerel hafızanın geri kazanılmasını, sosyal dokunun, kültürel kimliğin, yaratıcılığın, yenilikçiliğin ve girişimciliğin Montes de María toplulukları için bir gelir kaynağı olarak üç yönlü bir yaklaşımla yeniden inşa edilmesini teşvik eder; bu üç yönlü yaklaşımı oluşturan unsurlar disiplinler arası araştırma laboratuvarları, yerel kültürel süreçlerin güçlendirilmesi ve yerel yönetimin güçlendirilmesidir.

Laboratuvarlar, McPherson ve diğelerinin belirttiği gibi, duyulmayanların seslerini yükseltmek ve Kolombiya'daki silahlı çatışma şiddetinden kurtulanların travma dilini anlatmak ve tercüme etmek için şarkı söyleme, dans etme ve müziği kullanma yöntemlerine adanmıştır. Katılımcılara farklı çatışma sonrası mücadelelerin ve zorlukların üstesinden gelmelerine katkıda bulunabilecekleri bir platform sağlamanın yanı sıra bireysel ve toplu yaşam kalitelerini iyileştirmeye yönelik çözümler sağlama amacını da taşımaktadır.<sup>(44)</sup> Yerel kültürel süreçlerin güçlendirilmesi, bölgelerin sanatsal ve kültürel tezahürlerini iyileştirmek ve güçlendirmek için sanatsal alanlarda eğitimi kapsar. Bu yolla katılımcılara emekleri karşılığında bir gelir elde etmelerini sağlayacak zanaat eserleri üretmelerini için beceriler kazandırmayı amaçlayan sanat ve geleneksel el sanatları eğitimi verilir ve katılımcılara ürünlerini satabilecekleri pazarlara erişim konusunda da yardımcı olunur.<sup>(45)</sup> Proje yerel yönetimi güçlendirerek, toplu kültürel faaliyetleri ve işbirliğini harekete geçirmek için proje geliştirme, idare ve kültürel etkinlik üretimi alanlarında eğitim vermeyi, Ulusal Kültür Sistemi'ne dair fırsatlara ve yasamaya dair bilgi sağlayarak katılımcıların gelecekte kendi projelerini başarıyla sunmalarını kolaylaştırmayı ve katılımcılara Bakanlığın sun-

(43) *A.g.e.*

(44) *A.g.e.*, 22.

(45) *A.g.e.*, 23.

and providing information about the institutional offer and legislation of the National Cultural System in order to help participants successfully negotiate their own projects in the future and, to gain knowledge of the different financial assistance and programmes that the Ministry offers and in addition, once the community art projects are identified, the Ministry will support the start-up costs.<sup>(46)</sup> Evaluating the success of the programme in its first year of operation – 2016 – the number of beneficiaries for that year was approximately 2100, as well as the people hired to carry out and implement the project activities and the tangible products created as a result, with the greatest success being, as McPherson et al note, the fact the ‘projects effectively incorporate dialogue to open up a non-threatening path to communicate, utilising dialogue and the arts as a tool that contributes to reconciliation.’<sup>(47)</sup> Cifuentes, too, in assessing the merits of the sensory expedition programme, among others in Colombia, concludes that the potential of arts and culture should not be underestimated and that although there is no magic solution to build peace, these kinds of programmes can play a crucial role provided a number of guidelines are followed.<sup>(48)</sup> Among these guidelines, Cifuentes emphasises the importance of community involvement in project conception and design so that the project responds to the specific needs and context of where it is taking place; the importance of arts as a collective experience – the idea that in peacebuilding settings ‘the art forms that are practiced in groups are the ones that allow for new sociability and relationships to emerge because individuals have contact with other individuals’; and the importance of flexibility in the development of the artistic project.<sup>(49)</sup>

The use of art therapy has also been a feature of post-conflict efforts towards communal healing, particularly in relation to ex-combatants. Under the peace accord twenty-five Territorial Spaces for Training, Reintegration and Reincorporation were developed by the Colombian government and the UN to resettle

(46) *Ibid.*

(47) *Ibid.*, 24.

(48) G Cifuentes ‘The Role of Arts and Culture in the Colombia Peacebuilding Process’ in NT Vargas Nieto (ed) *Jornadas de Investigación en Política y Derecho, Volumen 2*, 147-162, 161.

(49) *Ibid.*, 161-2.

duğu çeşitli finansman ve destekleri tanıtmayı hedefler. Ayrıca topluluk sanatı projelerinin tanınması halinde Bakanlık, başlangıçtaki maliyetleri karşılayacaktır.<sup>(46)</sup> Programın ilk faaliyet yılı olan 2016’daki başarısı değerlendirildiğinde, o yıl için yararlanıcı sayısı yaklaşık 2100 idi, buna ek olarak proje faaliyetlerini yürütmek ve uygulamak için işe alınan kişiler ve bunun sonucunda ortaya çıkan somut ürünler söz konusuydu. En büyük başarı, McPherson ve diğerlerinin belirttiği gibi, “projelerin, iletişim için tehdit edici olmayan bir yol açmak için diyalogu etkin bir şekilde bir araya getirmesi, diyalogu ve sanatı uzlaşmaya katkıda bulunan bir araç olarak kullanmaları” gerçeğidir.<sup>(47)</sup> Kolombiya’daki duyuşal keşif programının (ve benzerlerinin) faydalarını değerlendiren Cifuentes, sanat ve kültürün potansiyelinin hafife alınmaması gerektiği, ve barışı inşa etmek için sihirli bir çözüm olmasa da, bu tür programların bir dizi önemli rol oynayabileceği sonucuna varıyor. Bu doğrultuda bir dizi kılavuz ilkenin izlenmesi gerekmektedir.<sup>(48)</sup> Bu kılavuz ilkeler arasında, Cifuentes, projenin belirli ihtiyaçlara ve gerçekleştiği yerin bağlamına yanıt verebilmesi için proje anlayışı ve tasarımında toplum katılımının önemini vurgulamaktadır. Kolektif bir deneyim olarak sanatın önemi, barış inşası ortamlarında “gruplar halinde uygulanan sanat biçimleri bireylerin diğer bireylerle temas halinde olması ve sanatsal projenin geliştirilmesinde esnekliğin önemi nedeniyle yeni toplumsallık ve ilişkilerin ortaya çıkmasına izin vermesinden” kaynaklanır.<sup>(49)</sup>

Sanat terapisinin kullanımı ayrıca, özellikle eski savaşçılarla ilgili olarak, toplumsal iyileşmeye yönelik çatışma sonrası çabaların bir parçası olmuştur. Barış anlaşması uyarınca<sup>(50)</sup> Kolombiya hükümeti ve BM tarafından binlerce eski FARC savaşçısını topluma kazandırmak için yirmi beş Eğitim, Yeniden Bütünlüşme ve Yeniden Birleştirme için Bölgesel Alan geliştirildi; McMullen’ın da ifa-

(46) *A.g.e.*

(47) *A.g.e.*, 24.

(48) G Cifuentes ‘The Role of Arts and Culture in the Colombia Peacebuilding Process’ in NT Vargas Nieto (ed) *Jornadas de Investigación en Política y Derecho, Volumen 2*, 147-162, 161.

(49) *A.g.e.*, 161-2.

(50) Bkz. C Tamayo Gomez and G Hart ‘Inside a reintegration camp for Colombia’s ex-guerrilla fighters: ‘Words of reconciliation are our only weapons now’ *The Conversation*, 2 June 2022.

thousands of former FARC fighters after the historic peace agreement<sup>(50)</sup> and, as McMullen outlines, when art therapists first started working within these camps, they adapted their techniques to help ex-combatants normalize their interactions with others.<sup>(51)</sup> Sessions would typically draw on cultural outlets, such as *costureros* (a type of embroidery), and open participants to the missions of art therapy: open communication, preservation of memory, acceptance of the past, and self-reflection.<sup>(52)</sup> As research by Mariño García and Potash has shown, art therapy has important contributions to offer in the reincorporation process of ex-combatants in Colombia's peace process: '[t]he four main functions—facilitating communication amongst community members, preserving memories of personal and historical relevance, promoting acceptance, and increasing self-reflection—indicate a blueprint for the next chapter in Colombia after more than five decades of conflict to replace destructive conflict with creative peace.'<sup>(53)</sup> Given the scale of the conflict in Colombia – it is worth recalling that the conflict spanning more than half a century left as many as 220,000 dead, 25,000 disappeared, and 5.7 million displaced – initiatives such as those outlined above are a small part of what is a huge transitional justice effort but their impact should not be underestimated. Creative and artistic strategies and actions, it has been suggested, play a fundamental role in peace-building in two specific ways: '[o]n the one hand, art emerges as a form of communication, denunciation-protest and also as criticism-resistance and social and political demonstration, enabling spaces for social transformation. On the other hand, art emerges as a scenario that asks questions, as a tool for self-discovery, to process, rework and give a different meaning to traumas; to heal both intimately and publicly, to narrate and build memory in another way.'<sup>(54)</sup>

(50) See C Tamayo Gomez and G Hart 'Inside a reintegration camp for Colombia's ex-guerrilla fighters: 'Words of reconciliation are our only weapons now' *The Conversation*, 2 June 2022.

(51) C McMullen 'Psychosocial Support Through Art Therapy in FARC Reincorporation' *BizGees*, 20 March 2022.

(52) *Ibid.*

(53) L Mariño García and JS Potash 'Art Therapy as Psychosocial Support for FARC Reincorporation' (2019) 14.2 *Journal of Peacebuilding and Development* 109-124, 122.

(54) A Valderrama Herrera 'Art and culture as processes of healing and memory in Colombia' International Catalan Institute for Peace, available at <https://www.icip.cat/perlapau/en/article/art-and-culture-as-processes-of-healing-and-memory-in-colombia/>

de ettiği gibi, sanat terapistleri bu kamplarda çalışmaya başladıklarında, eski savaşçıların başkalarıyla etkileşimlerini normalleştirmelerine yardımcı olmak için tekniklerini uyarladılar.<sup>(51)</sup> Etkinlikler tipik olarak, *costureros* (bir tür nakış) gibi kültürel faaliyetlerden faydalanır ve katılımcıları sanat terapisinin misyonlarına açık hale getirir: açık iletişim, hafızanın korunması, geçmişin kabulü ve içgörü.<sup>(52)</sup> Mariño García ve Potash tarafından yapılan araştırmaların gösterdiği gibi, sanat terapisinin Kolombiya'nın barış sürecinde eski savaşçıların yeniden topluma dahil olma çabalarına sunacağı önemli katkıları vardır. "Dört ana işlev mevcuttur: topluluk üyeleri arasında iletişimi kolaylaştırmak, kişisel ve tarihsel alaka düzeyi, kabulü teşvik etme ve içgörüyü artırma. Bu işlevler, yıkıcı çatışmayı yaratıcı barışla değiştirmek için elli yıldan fazla süren çatışmanın ardından Kolombiya'da bir sonraki bölüm için bir plan teşkil etmektedir."<sup>(53)</sup> Kolombiya'daki çatışmanın ölçeği göz önüne alındığında (yarım yüzyılı aşkın bir süredir devam eden çatışmanın 220.000 kadar ölü, 25.000 kayıp ve 5.7 milyon kişinin yerinden olmasına sebep olduğunu hatırlayalım) yukarıda özetlenenler gibi girişimler, devasa bir geçiş dönemi adaleti çabasının küçük bir parçasıdır, ancak etkileri hafife alınmamalıdır. Yaratıcı ve sanatsal stratejiler ve eylemlerin, barış inşasında iki özel yolla temel bir rol oynadığı öne sürülmüştür: "Bir taraftan, sanat bir iletişim, karşı çıkış-protesto ve aynı zamanda eleştiri-direnç olarak ortaya çıkar; toplumsal ve politik gösteriler, sosyal dönüşüm için alanlar sağlar. Öte yandan sanat, sorular soran, kendini keşfetme, işleme, yeniden yaratma ve travmalara farklı bir anlam verme aracı olarak da ortaya çıkar; hem bireysel hem de kamusal olarak iyileşmek, başka bir şekilde hikâye anlatmak ve hafıza oluşturmak böylece mümkün olur."<sup>(54)</sup>

(51) C McMullen 'Psychosocial Support Through Art Therapy in FARC Reincorporation' *BizGees*, 20 March 2022.

(52) *A.g.e.*

(53) L Mariño García and JS Potash 'Art Therapy as Psychosocial Support for FARC Reincorporation' (2019) 14.2 *Journal of Peacebuilding and Development* 109-124, 122.

(54) A Valderrama Herrera 'Art and culture as processes of healing and memory in Colombia' International Catalan Institute for Peace, available at <https://www.icip.cat/perlapau/en/article/art-and-culture-as-processes-of-healing-and-memory-in-colombia/>

## Making Peace with Art(ists)? Conflict Resolution in Turkey

During the early part of AKP tenure there was a significant focus on arts and culture, with several important art institutions opened between 2002 and 2011.

<sup>(55)</sup> More recently, however, accusations of fomenting a ‘culture war’ have been levelled at the ruling party, with critics pointing to a host of recent cancelled events featuring Kurdish artists in cities and districts governed by the AKP - Kurdish singer Aynur Doğan’s concert in May of this year in the province of Kocaeli was cancelled on the basis that the event was not appropriate, while a concert by folk musician Niyazi Koyuncu’s in the Istanbul district of Pendik scheduled for May was banned on the grounds that Koyuncu, who has spoken out in opposition to the government, did not share the value judgements and views of the municipality.<sup>(56)</sup> The recent approach stands in contrast to that adopted during the ‘democratic opening’ launched in 2009, which is credited with having created the conditions for a vibrant public sphere in which artistic creativity flourished: ‘[t]he cities of Diyarbakır and Mardin became hubs for local as well as international artists. Kurdish publication houses such as Avesta broke records in Kurdish publishing, releasing up to one hundred titles a year while peace endured. Similarly, a new generation of Kurdish filmmakers explored the medium of cinema to an unprecedented level, bringing their community’s stories to a wider audience.’<sup>(57)</sup>

In the Turkish context we can also see many of the types of initiatives discussed above relating to Northern Ireland and Colombia. The BAK project, for example, the results of which were displayed in Diyarbakır in 2016 involved twenty-four young people selected from 10 eastern and western Turkish cities in an 18-month long artistic collaboration, bringing together people divided along ethnic and re-

(55) See A Geybullayeva ‘Erdoğan and the AKP’s war with art and culture’ *Global Voices* 12 January 2022.

(56) PB Osterlund ‘Turkey’s ‘culture war’: Anger grows as string of events cancelled’ *Al Jazeera* 11 June 2022.

(57) D Atlas ‘Artistic expression in times of peace and war: the case of Turkey’s Kurds from 2009 to the present, (2018) 19.5 *Turkish Studies* 818-840, 818.

## Sanat(çılar)la Barış? Türkiye’de Çatışma Çözümü

AKP’nin ilk yıllarında, 2002 ile 2011 arasında birçok önemli sanat kurumu açıldı; bu dönemde sanat ve kültüre önem ve ağırlık veriliyordu.<sup>(55)</sup> Ancak daha yakın zamanlarda, iktidar partisine yönelik “kültür savaşı” kışkırtma suçlamaları yöneltildi. Eleştirmenler, Kürt sanatçıların AKP’nin yönettiği il ve ilçelerdeki konserlerinin son zamanlarda yoğun olarak iptal edildiğini söylüyor; örneğin Kürt şarkıcı Aynur Doğan’ın bu yılın Mayıs ayında Kocaeli ilinde vereceği konser, etkinliğin uygun olmadığı gerekçesiyle iptal edildi. Halk müziği sanatçısı Niyazi Koyuncu’nun İstanbul’un Pendik ilçesinde Mayıs ayında yapılması planlanan konseri, iktidara muhalif açıklamalarda bulunan Koyuncu’nun belediyenin değer yargılarını ve görüşlerini paylaşmadığı gerekçesiyle yasaklandı.<sup>(56)</sup> Bu güncel yaklaşım, 2009’da başlatılan ve sanatsal yaratıcılığın geliştiği canlı bir kamusal alanın koşullarını yarattığı kabul edilen ‘demokratik açılım’ sırasında benimsenen yaklaşımla çelişiyor: “Diyarbakır ve Mardin şehirleri hem yerel hem de uluslararası sanatçılar için merkez hâline geldi. Avesta gibi Kürt yayınevleri, barış esnasında yılda yaklaşık yüz kitap yayınlayarak Kürt yayıncılık alanında rekor kırdı. Benzer şekilde, yeni nesil Kürt film yapımcıları sinemayı daha önce görülmemiş derecede keşfederek kendi topluluklarının hikâyelerini geniş kitlelerle buluşturdular.”<sup>(57)</sup>

Türkiye bağlamında, Kuzey İrlanda ve Kolombiya ile ilgili olarak yukarıda tartışılan birçok türdeki girişimlerin örneklerini de görüyoruz. Örneğin 2016 yılında sonuçları Diyarbakır’da sergilenen BAK projesi, Türkiye’nin doğu ve batısındaki 10 ilden seçilen 24 genci, etnik ve bölgesel olarak birbirinden ayrı

(55) Bkz. A Geybullayeva ‘Erdoğan and the AKP’s war with art and culture’ *Global Voices* 12 January 2022.

(56) PB Osterlund ‘Turkey’s ‘culture war’: Anger grows as string of events cancelled’ *Al Jazeera* 11 June 2022.

(57) D Atlas ‘Artistic expression in times of peace and war: the case of Turkey’s Kurds from 2009 to the present, (2018) 19.5 *Turkish Studies* 818-840, 818.

gional lines.<sup>(58)</sup> Whilst not exclusively linked to the Kurdish conflict in Turkey, the Music for Peace Foundation (Barış için Müzik) is a free music education programme for school-age children, based in Edirnekapı, one of Istanbul's most disadvantaged inner-city neighbourhoods. Founded in 2005, the programme has now provided music education to more than 6000 children and in 2014 it became part of the Venezuelan-founded 'El Sistema' international network, one of the most established 'music for social change' initiatives globally.<sup>(59)</sup> These kinds of initiatives aside, perhaps one of the most striking examples of the arts intersecting with peacebuilding in Turkey was the involvement of a number of high profile figures from the cultural scene in the 'wise persons' commission', which operated as part of the most recent peace efforts. The commission, which comprised more than sixty people, was announced in April 2013 and included lawyers, journalists, academics, NGO representatives, and business people, but also a number of well-known singers, actors, and writers, all with a shared interest in advocating for a peaceful solution to the Kurdish question.<sup>(60)</sup> It was widely noted that the presence of recognisable figures on the commission was influential in securing a high degree of support for the process amongst the general public, with one commentator suggesting that their role was an awareness-raising one: 'the presence of actors and actresses in the committee is a sort of promotion of the solution process; they are not expected to produce solutions but rather draw attention to the process.'<sup>(61)</sup> Whilst the most recent 'solution process' in Turkey may not have resulted in a solution to the Kurdish question, the involvement of public figures other than politicians was undoubtedly an innovative feature and the arts more broadly will continue to offer refuge in times of conflict. As Atlas as noted in the context of the Kurdish conflict, '[t]he arts continue to harbour the potential to serve as identifiers for the core sites of memory and traumas that have been shaped during and as a result of the recent war.'<sup>(62)</sup>

(58) D Jones 'Turkish Art Project Seeks to Bridge Ethnic Divide' VOA News, 9 May 2016.

(59) See 'Music for Peace Foundation as Turkey's 'El Sistema' *Daily Sabah* 28 March 2017.

(60) See K Gursel 'Erdogan Asks 'Wise People' To Make Case for Peace' *Al Monitor* 15 April 2013.

(61) M Öylek 'Turkish actors' new role in Kurdish peace process' *World Bulletin* 25 October 2014.

(62) D Atlas 'Artistic expression in times of peace and war: the case of Turkey's Kurds from 2009 to the present, (2018) 19.5 *Turkish Studies* 818-840, 835.

insanları 18 aylık bir sanatsal işbirliği içinde, bir araya getirdi.<sup>(58)</sup> Barış için Müzik Vakfı, yalnızca Türkiye'deki Kürt çatışmasıyla bağlantılı olmasa da, İstanbul'un en dezavantajlı semtlerinden biri olan Edirnekapı'da bulunan okul çağındaki çocuklar için ücretsiz müzik eğitimi sunan bir programdır. 2005 yılında kurulan program, şu anda 6000'den fazla çocuğa müzik eğitimi verdi ve 2014'te, dünyanın en köklü "toplumsal değişim için müzik" girişimlerinden biri olan Venezüella merkezli 'El Sistema' uluslararası ağının bir parçası oldu.<sup>(59)</sup> Bu tür girişimler bir yana, Türkiye'de barış inşası ile kesişen sanatların belki de en çarpıcı örneklerinden biri, kültür sahnesinden çok sayıda yüksek profilli şahsiyetin son barış girişiminde faal olan Akil İnsanlar Heyeti'nde yer almasıydı. Altmıştan fazla kişiden oluşan heyet, Nisan 2013'te oluşturuldu ve avukatlar, gazeteciler, akademisyenler, STK temsilcileri ve iş adamlarının yanı sıra çok sayıda tanınmış şarkıcı, oyuncu ve yazardan oluşuyordu; bu kişilerin ortak noktası, Kürt sorununun barışçıl çözümünü savunmalarıydı.<sup>(60)</sup> Heyette ünlü isimlerin varlığının, halk arasında sürece yüksek destek sağlanmasında etkili olduğu düşünülüyor. Bir yorumcu, sanatçıların böylece farkındalık artırıcı bir rol oynadığını öne sürdü: "Heyetteki oyuncular bir nevi çözüm sürecini teşvik ediyor; oyuncuların çözüm üretmeleri değil, sürece dikkat çekmeleri bekleniyor."<sup>(61)</sup> Türkiye'nin en son 'çözüm süreci' Kürt sorununa bir çözüm getirmemiş olsa da, siyasetçiler dışındaki kamuoyunun sürece katılımı kuşkusuz yenilikçi bir gelişmeydi. Sanat, daha geniş anlamda çatışma zamanlarında sığınak sunmaya devam edecek. Atlas'ın Kürt çatışması bağlamında belirttiği gibi, "sanat, yakın geçmişteki savaş sırasında ve sonucunda şekillenen temel bellek alanları ve travmalar için tanımlayıcı olarak hizmet etme potansiyelini barındırmaya devam ediyor."

(58) D Jones 'Turkish Art Project Seeks to Bridge Ethnic Divide' VOA News, 9 May 2016.

(59) Bkz. 'Music for Peace Foundation as Turkey's 'El Sistema' *Daily Sabah* 28 March 2017.

(60) Bkz. K. Gursel 'Erdogan Asks 'Wise People' To Make Case for Peace' *Al Monitor* 15 April 2013.

(61) M Öylek 'Turkish actors' new role in Kurdish peace process' *World Bulletin* 25 October 2014.

## CONCLUSION

If we think about peace as more than simply an absence of conflict, peacebuilding, it is suggested is not simply a matter of discouraging or suppressing conflict: '[r]ather, peacebuilding involves conflict transformation, a deliberate movement away from violent modes of negotiating conflicting ideals, needs or desires, towards establishing or utilizing spaces, structures and processes through which conflict can be negotiated non-violently and constructively[...] Peace is an ongoing, dynamic process, a journey that sets human relationships on the road to life.'<sup>(63)</sup> However, as numerous commentators have noted, art and culture is not intrinsically peaceful, so that its potential transformative effect should not be overstated. As McPherson et al outline, 'arts and culture have been used to undermine security and stability and pursue violent, nationalist and other agendas' but at the same time, there is a growing body of literature examining the role of art and culture in post-conflict settings, the therapeutic benefits of art in post-conflict contexts and the role of art as a means through which reconciliation/peace and civil society building processes can be negotiated and disseminated.'<sup>(64)</sup> A recent special issue of the *International Journal of Transitional Justice* examining creative approaches to transitional justice looks at the contributions of arts and culture and serves as an example of this growing body of literature. The editorial makes a similar point to that outlined above, in that not all artistic ex-

(63) T Hawksley and J Mitchell 'Introduction' in J Mitchell, G Vincett, T Hawksley, and H Culbertson (eds) *Peacebuilding and the Arts* (Springer International Publishing AG, 2019) 1-34, 3 (references omitted).

(64) G McPherson, S Mamattah, A Moore, G Cifuentes, Y Moualla, 'A Review of the Contribution of Arts & Culture to Global Security & Stability' (University of the West of Scotland, 2018) ii (references omitted).

## SONUÇ

Barışı sadece çatışmanın olmaması ya da barış inşası olarak düşünmekten daha öteye geçtiğimizde, barışın basitçe bir çatışmayı caydırmak ya da bastırarak meselesi olmadığı ileri sürüldüğünü görürüz: "Aslında barış inşası çatışma dönüşümünü, şiddet içeren müzakere biçimlerinden uzak planlı bir hareketi içerir. Çatışmanın şiddet içermeyen ve yapıcı bir şekilde müzakere edilebileceği alanlar, yapılar ve süreçler oluşturmaya yöneliktir [...] Barış, devam eden, dinamik bir süreçtir, insan ilişkilerini hayata bağlayan bir yolculuktur."<sup>(62)</sup> Bununla birlikte, çok sayıda yorumcunun belirttiği gibi, sanat ve kültür kendiliklerinden barışçıl değildir, dolayısıyla bu kavramların potansiyel dönüştürücü etkisi abartılmamalıdır. McPherson ve diğerlerinin belirttiği gibi, "sanat ve kültür, güvenlik ve istikrarı baltalamak ve şiddet içeren, milliyetçi ve diğer gündemleri sürdürmek için de kullanılmıştır ancak aynı zamanda, sanat ve kültürün post-kültürel mücadeledeki rolünü, çatışma ortamları, çatışma sonrası bağlamlarda sanatın terapötik faydaları ve uzlaşma/barış ve sivil toplum inşa süreçlerinin müzakere edilip yaygınlaştırılabileceği bir araç olarak sanatın rolünü inceleyen, gelişmekte olan bir literatür mevcuttur."<sup>(63)</sup> *International Journal of Transitional Justice*'in geçiş dönemi adaletine yaratıcı yaklaşımları incelerken, sanat ve kültürün katkılarını ele alan yakın tarihli bir özel sayısı bu alanda gelişen literatüre bir örnek teşkil eder. Editoryel yazı, yukarıda ana hatları çizilen hususa benzer

(62) T Hawksley and J Mitchell 'Introduction' in J Mitchell, G Vincett, T Hawksley, and H Culbertson (eds) *Peacebuilding and the Arts* (Springer International Publishing AG, 2019) 1-34, 3 (references omitted).

(63) G McPherson, S Mamattah, A Moore, G Cifuentes, Y Moualla, 'A Review of the Contribution of Arts & Culture to Global Security & Stability' (University of the West of Scotland, 2018) ii (referanslar olmadan).



pressions contribute to greater justice and less violence, because '[w]hether intentionally or not, creative initiatives can and too often do reinforce power inequities, retraumatize communities, perpetuate harmful stereotypes, trivialize suffering, reactivate hostilities and demean sacred cultural forms'<sup>(65)</sup> but emphasises that when the appropriate measures are put in place and appropriate care taken, 'artistic and cultural processes can be crafted to engage individuals and communities in transforming consciousness, building relationships and reimagining the future. Even in contexts of ongoing violence and repression, the arts can suggest the possibility of accountability, offer glimpses of freedom, and even bring the idea of reconciliation into the communal imaginary.'<sup>(66)</sup> Whilst it would be foolish to suggest that arts and culture initiatives in and of themselves can build peace, from the examples outlined above, it is clear that they can serve both as an important memorialisation of conflict and as a means of re-building communities that have been devastated by conflict.

(65) CE Cohen 'Reimagining Transitional Justice' (2020) 14 *International Journal of Transitional Justice* 1-14, 2.

(66) *Ibid* (notes omitted).

bir noktaya değiniyor; tüm sanatsal ifadeler daha fazla adalete ve daha az şiddete katkıda bulunmaz, zira "kasıtlı olsun ya da olmasın, yaratıcı girişimler güç eşitsizliklerini güçlendirebilir, toplulukları yeniden travmatize edebilir, zararlı klişeleri yeniden üreterek ıstırabı önemsizleştirebilir, düşmanlıkları yeniden harekete geçirebilir ve kutsal kültürel formları küçümseyebilir," ancak yazı, uygun önlemler alındığında ve gereken özen gösterildiğinde "sanatsal ve kültürel süreçlerin bireyleri ve toplulukları bilinç dönüştürmeye, ilişki inşa etmeye ve geleceği yeniden hayal etmeye davet edecekleri şekilde tasarlanabileceklerini" söylüyor: "Hâlihazırda devam eden şiddet ve baskı ortamlarında bile sanat hesap verebilirlik ihtimalini gündemde tutabilir, özgürlüğe dair bir izlenim verebilir ve hatta topluluğun bilincine uzlaşma fikrini aşılabilir."<sup>(64)</sup> Sanat ve kültür girişimlerinin tek başlarına barış inşasına yeteceklerini düşünmek mantıksız olacaktır; fakat yukarıdaki örneklerin de gösterdiği gibi, bu girişimler çatışmanın hatırlanmasında önemli bir rol oynarken bir yandan da çatışmanın zarar verdiği toplulukların yeniden inşasında işlev gösterebilirler.

(64) *Ibid* (notes omitted).

# DPI AIMS AND OBJECTIVES

## Aims and objectives of DPI include:

- To contribute to broadening bases and providing new platforms for discussion on establishing a structured public dialogue on peace and democracy building.
- To provide opportunities, in which different parties are able to draw on comparative studies, analyse and compare various mechanisms used to achieve positive results in similar cases.
- To create an atmosphere whereby different parties share knowledge, ideas, concerns, suggestions and challenges facing the development of a democratic solution in Turkey and the wider region.
- To support, and to strengthen collaboration between academics, civil society and policy-makers.
- To identify common priorities and develop innovative approaches to participate in and influence democracy-building.
- Promote and protect human rights regardless of race, colour, sex, language, religion, political persuasion or other belief or opinion.

DPI aims to foster an environment in which different parties share information, ideas, knowledge and concerns connected to the development of democratic solutions and outcomes. Our work supports the development of a pluralistic political arena capable of generating consensus and ownership over work on key issues surrounding democratic solutions at political and local levels.

We focus on providing expertise and practical frameworks to encourage stronger public debates and involvements in promoting peace and democracy building internationally. Within this context DPI aims to contribute to the establishment of a structured public dialogue on peace and democratic advancement, as well as to widen and create new existing platforms for discussions on peace and democracy building. In order to achieve this we seek to encourage an environment of inclusive, frank, structured discussions whereby different parties are in the position to openly share knowledge, concerns and suggestions for democracy building and strengthening across multiple levels.

DPI's objective throughout this process is to identify common priorities and develop innovative approaches to participate in and influence the process of finding democratic solutions. DPI also aims to support and strengthen collaboration between academics, civil society and policy-makers through its projects and output. Comparative studies of relevant situations are seen as an effective tool for ensuring that the mistakes of others are not repeated or perpetuated. Therefore we see comparative analysis of models of peace and democracy building to be central to the achievement of our aims and objectives.

# DEMOKRATİK GELİŞİM ENSTİTÜSÜ'NÜN AMAÇLARI VE HEDEFLERİ

## DPI'nın amaçları ve hedefleri:

- Barışın ve demokrasinin inşası üzerine yapılandırılmış bir kamusal diyalogun oluşması için gerekli olan tartışma ortamının geliştirilmesi ve genişletilmesi.
- Farklı kesimlerin karşılaştırmalı çalışmalar vesilesiyle bir araya gelerek, farklı dünya örnekleri özelinde benzer durumlarda olumlu sonuçlar elde etmek için kullanılmış çeşitli mekanizmaları incelemesine ve analiz etmesine olanak sağlamak. Farklı kesimlerin bir araya gelerek Türkiye ve daha geniş bir coğrafyada demokratik bir çözümün geliştirilmesine yönelik bilgilerini, düşüncelerini, endişelerini, önerilerini, kaygılarını ve karşılaşılan zorlukları paylaştığı bir ortam yaratmak. Akademisyenler, sivil toplum örgütleri ve karar alıcılar arasındaki işbirliğinin desteklemek ve güçlendirmek.
- Ortak öncelikleri belirlemek ve demokrasi inşası sürecini ve sürece katılımı etkileyecek yenilikçi yaklaşımlar geliştirmek. Din, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi görüş ve inanç farkı gözetmeksizin insan haklarını teşvik etmek ve korumak.

Demokratik Gelişim Enstitüsü (DPI), Türkiye'de demokratik bir çözümün geliştirilmesi için, farklı kesimlerin bir araya gelerek bilgilerini, fi-

kirlerini, kaygılarını ve önerilerini paylaştıkları bir ortamı teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Çalışmalarımız, demokratik çözümün sağlanması için kilit önem taşıyan konularda fikir birliğine varma ve uzlaşılan konuları sahiplenme yeteneğine sahip çoğulcu bir siyasi alanın geliştirilmesini desteklemektedir.

Kurum olarak güçlü bir kamusal tartışmayı; barışı ve demokrasiyi uluslararası düzeyde geliştirmeye yönelik katılımları teşvik etmek için uzmanlığa ve pratiğe dayalı bir bakış açısıyla hareket ediyoruz. Bu çerçevede barış ve demokratik ilerleme konusunda yapılandırılmış bir kamusal tartışmanın oluşturulmasına katkıda bulunmayı; barış ve demokrasi inşası tartışmaları için yeni platformlar yaratmayı ve mevcut platformları genişletmeyi amaçlıyoruz.

Bu amaçlara ulaşabilmenin gereği olarak, farklı kesimlerin demokrasinin inşası ve güçlendirmesi için bilgilerini, endişelerini ve önerilerini açıkça paylaşabilecekleri kapsayıcı, samimi ve yapılandırılmış tartışma ortamını çeşitli seviyelerde teşvik etmeye çalışıyoruz. DPI olarak farklı projelerimiz aracılığıyla akademi, sivil toplum ve karar alıcılar arasındaki işbirliğini desteklemeyi ve güçlendirmeyi de hedefliyoruz.

# BOARD MEMBERS

## YÖNETİM KURULU ÜYELERİ

### KERİM YILDIZ

(Chief Executive Officer / İcra Kurulu Başkanı)

Kerim Yıldız is an expert in conflict resolution, peacebuilding, international human rights law and minority rights, having worked on numerous projects in these areas over his career. Yıldız has received a number of awards, including from the Lawyers Committee for Human Rights for his services to protect human rights and promote the rule of law in 1996, and the Sigrid Rausing Trust's Human Rights award for Leadership in Indigenous and Minority Rights in 2005. Yıldız is also a recipient of the 2011 Gruber Prize for Justice. He has also written extensively on international humanitarian law, conflict, and various human rights mechanisms.

*Kerim Yıldız çatışma çözümü, barışın inşası, uluslararası insan hakları ve azınlık hakları konusunda uzman bir isimdir ve kariyeri boyunca bu alanlarda çok çeşitli projelerde çalışmıştır. Kerim Yıldız, 1996 yılında insan haklarının korunması ve hukuk kurallarının uygulanması yönündeki çabalarından ötürü İnsan Hakları İçin Avukatlar Komitesi Ödülü'ne, 2005'te Sigrid Rausing Trust Vakfı'nın Azınlık Hakları alanında Liderlik Ödülü'ne ve 2011'de ise Gruber Vakfı Uluslararası Adalet Ödülü'ne layık görülmüştür. Uluslararası insan hakları hukuku, insancıl hukuk ve azınlık hakları konularında önemli bir isim olan Yıldız, uluslararası insan hakları hukuku ve insan hakları mekanizmaları üzerine çok sayıda yazılı esere sahiptir.*

### NICHOLAS STEWART KC

(Chair / Yönetim Kurulu Başkanı)

Nicholas Stewart, KC, is a barrister and Deputy High Court Judge (Chancery and King's Bench Divisions) in the United Kingdom. He is the former Chair of the Bar Human Rights Committee of England and Wales and former President of the Union Internationale des Avocats. He has appeared at all court levels in England and Wales, before the

Privy Council on appeals from Malaysia, Singapore, Hong Kong and the Bahamas, and in the High Court of the Republic of Singapore and the European Court of Human Rights. Stewart has also been the chair of the Dialogue Advisory Group since its founding in 2008.

*Tecrübeli bir hukukçu olan Nick Stewart Birleşik Krallık Yüksek Mahkemesi (Chancery and King's Bench Birimi) ikinci hâkimidir. Geçmişte İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komitesi Başkanlığı (Bar Human Rihts Committee of England and Wales) ve Uluslararası Avukatlar Birliği (Union Internationale des Avocats) başkanlığı görevlerinde bulunmuştur. İngiltere ve Galler'de gerçekleşen ve Malezya, Singapur, Hong Kong, Bahamalar, Singapur ve Avrupa İnsan Hakları mahkemelerinin temyiz konseylerinde görüş bildirdi. Stewart, 2008'deki kuruluşundan bu yana Diyalog Danışma Grubunun başkanlığını da yürütüyor.*

### OWEN BOWCOTT

Journalist, was The Guardian's legal affairs and Ireland correspondent. He has previously been a general news reporter, foreign news editor and was Ireland correspondent during The Troubles. He studied history at Birmingham University and journalism at Cardiff University. He started off working for the Birmingham Post and later joined the BBC, working as a researcher and producer for BBC News and the current affairs programme Panorama. He has also been a reporter on The Daily Telegraph. He is co-author of a book, Beating the System, about the early years of computer hacking and the criminalisation of online activity.

*The Guardian Gazetesi'nin eski hukuki işler ve İrlanda muhabiridir. Kuzey İrlanda'daki Sıkıntı Yılları ('The Troubles') boyunca gazetenin İrlanda muhabirliğini yapan Bowcott, daha önce de genel haber muhabiri ve dış haber editörü olarak çalışmıştır. Bowcott, Birmingham Üniversitesi'nde tarih ve Cardiff Üniversitesi'nde gazetecilik okumuştur. İş hayatına Birmingham Post'da başlayan konuşmacımız, daha sonra BBC'de araştırmacı ve programcı olarak BBC News ve güncel meseleler hakkında bir program olan Panorama'ya katkıda bulunmuştur. Bowcott ayrıca The Daily Telegraph'da muhabir olarak da çalışmıştır. Erken dönem bilgisayar hekleme ve çevrimiçi faaliyetinin suç sayılması konusunda 'Sistemi Yenme' ('Beating the System') başlıklı kitabın eş yazarı.*

## PRISCILLA HAYNER

Priscilla Hayner is co-founder of the International Center for Transitional Justice and is currently on the UN Department of Political Affairs Standby Team of Mediation Experts. She is a global expert on truth commissions and transitional justice initiatives and has authored several books on these topics, including *Unspeakable Truths*, which analyses truth commissions globally. Hayner has recently engaged in the recent Colombia talks as transitional justice advisor to Norway, and in the 2008 Kenya negotiations as human rights advisor to former UN Secretary-General Kofi Annan and the United Nations-African Union mediation team. Hayner has also worked significantly in the implementation stages following a peace agreement or transition, including Sierra Leone in 1999 and South Sudan in 2015.

*Geçiş Dönemi Adaleti için Uluslararası Merkez'in (International Center for Transitional Justice) kurucularından olan Priscilla Hayner, aynı zamanda BM Kıdemli Arabuluculuk Danışmanları Ekibi'ndedir. Hakikat komisyonları, geçiş dönemi adaleti inisiyatifleri ve mekanizmaları konusunda küresel bir uzman olan Hayner, hakikat komisyonlarını küresel olarak analiz eden Unspeakable Truths (Konulmayan Gerçekler) da dahil olmak üzere, alanda pek çok yayına sahiptir. Hayner, yakın zamanda Kolombiya barış görüşmelerinde Norveç'in geçiş dönemi adaleti danışmanı olarak ve 2008 Kenya müzakerelerinde eski BM Genel Sekreteri Kofi Annan ve Birleşmiş Milletler-Afrika Birliği arabuluculuk ekibinin insan hakları danışmanı olarak görev yapmıştır. Hayner, 1999'da Sierra Leone ve 2015'te Güney Sudan da dahil olmak üzere birçok ülkede, barış anlaşması ve geçiş sonrası uygulamaları konularında çalışmalar yapmıştır.*

## ARILD HUMLEN

Arild Humlen is a lawyer and Director of the Norwegian Bar Association's Legal Committee. He is widely published within a number of jurisdictions, with emphasis on international civil law and human rights, and he has lectured at the law faculty of several universities in Norway. Humlen is the recipient of the Honor Prize of the Bar Association of Oslo for his work on the rule of law and in 2015 he was awarded the Honor Prize from the international organisation Save the Children for his efforts to strengthen the legal rights of children.

*Hukukçu olan Arild Humlen aynı zamanda Norveç Barosu Hukuk Komitesi'nin direktörüdür. Uluslararası medeni hukuk ve insan hakları gibi yargı alanları üzerine çok sayıda yazısı yayınlanmış, Norveç'te bir dizi hukuk fakültesinde ders vermiştir. Oslo Barosu bünyesinde Sığınmacılık ve Göçmenlik Hukuku Davaları Çalışma Grubu başkanı olarak yaptığı çalışmalarından dolayı Oslo Barosu Onur Ödülü'ne layık görülmüştür.*

## JACKI MUIRHEAD

Jacki Muirhead was appointed Chambers Administrator at Devereux Chambers, London, UK, in November 2015. Her previous roles include Practice Director at FJ Cleveland LLP, Business Manager at Counsels' Chambers Limited and Deputy Advocates Clerk at the Faculty of Advocates, UK.

*Şu anda Devereux Chambers isimli hukuk firmasında üst düzey yönetici olarak görev yapan Jacki Muirhead bu görevinden önce Cleveland Hukuk Firması çalışma direktörü, Counsel's Chambers Limited isimli hukukçular odasında şef katip ve Avukatlar Fakültesi'nde (Faculty of Advocates) pazarlama müdürü olarak çalışmıştır.*

## ANTONIA POTTER PRENTICE

Antonia Potter Prentice is currently the Director of Alliance 2015-a global network of humanitarian and development organisations. Prentice has extensive experience on a range of humanitarian, development, peacemaking and peacebuilding issues through her previous positions, including interim Senior Gender Adviser to the Joint Peace Fund for Myanmar and providing technical advice to the Office of the Special Envoy of the UN Secretary General to the Yemen peace process. Prentice has also been involved in various international organisations including UN Women, Dialogue Advisory Group, and Centre for Humanitarian Dialogue. Prentice co-founded the Athena Consortium as part of which she acts as Senior Manager on Mediation Support, Gender and Inclusion for the Crisis Management Initiative (CMI) and as Senior Adviser to the European Institute for Peace (EIP).

*Antonia Potter Prentice, insani yardım kuruluşlarının ve kalkınma örgütlerinin küresel ağı olan İttifak 2015'in direktörüdür. Prentice, Myanmar için Ortak Barış Fonu'na geçici Kıdemli Cinsiyet Danışmanı ve Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Yemen Özel Elçisi Ofisi'ne teknik tavsiyeler vermek de dahil olmak üzere insancıl faaliyetler, kalkınma, barış yapma ve barış inşa-*

sı gibi konularda sivil toplum bünyesinde 17 yıllık bir çalışma tecrübesine sahiptir. BM Kadınları, Diyalog Danışma Grubu ve İnsani Yardım Diyalogu Merkezi gibi çeşitli uluslararası örgütlerde görev yapan Prentice, kurucuları arasında yer aldığı Athena Konsorsiyomu Arabuluculuk Desteği, Toplumsal Cinsiyet ve Kaynaştırma için Kriz Yönetimi İnsiyatifi'nde yöneticilik ve Avrupa Barış Enstitüsü'ne (EIP) başdanışmanlık yapmaktadır.

## CATHERINE WOOLLARD

Catherine Woollard is the current Secretary General for ECRE, the European Council for Refugees and Exiles, a pan-European alliance of 96 NGOs protecting and advancing the rights of refugees, asylum seekers and displaced persons. Previously she served as the Director of the Brussels Office of Independent Diplomat, and from 2008 to 2014 she was the Executive Director of the European Peacebuilding Liaison Office (EPLO)-a Brussels-based network of not-for-profit organisations working on conflict prevention and peacebuilding. She also held the positions of Director of Policy, Communications and Comparative Learning at Conciliation Resources, Senior Programme Coordinator (South East Europe/CIS/Turkey) at Transparency International and Europe/Central Asia Programme Coordinator at Minority Rights Group International. Woollard has additionally worked as a consultant advising governments on anti-corruption and governance reform, as a lecturer in political science, teaching and researching on the EU and international politics, and for the UK civil service.

*Catherine Woollard, Avrupa Mülteci ve Sürgünler Konseyi (ECRE) Genel Sekreteri'dir. ECRE, Avrupa ülkelerinin ittifakına dayalı ve uluslararası koruma alanında çalışan yaklaşık 96 sivil toplum kuruluşunun üye olduğu bir ağıdır. Geçmişte Bağımsız Diplomatlar Grubu'nun Brüksel Ofis Direktörü olarak çalışan Woollard 2008-2014 yılları arasında çatışmanın önlenmesi ve barışın inşası üzerine çalışan sivil toplum kuruluşlarının oluşturduğu bir ağ olan Avrupa Barış İnşası İrtibat Bürosu'nun direktörü olarak görev yapmıştır. Conciliation Resources'da Siyaset, İletişim ve Karşılaştırmalı Öğrenme Birimi Direktörü, Transparency International'da Güneydoğu Avrupa ve Türkiye Kıdemli Program Koordinatörü, Minority Rights Group'da Avrupa ve Orta Asya Program Koordinatörü olarak görev yapmıştır. Hükümetlere yolsuzluk konusunda danışmanlık hizmeti vermiş, akademisyen olarak Birleşik Krallık'taki kamu kurumu çalışanlarına siyaset bilimi, AB üzerine eğitim ve araştırma ve uluslararası politika alanlarında dersler vermiştir.*

# COUNCIL OF EXPERTS

## UZMANLAR KURULU ÜYELERİ

## BERTIE AHERN

Bertie Ahern is the former Taoiseach (Prime Minister) of Ireland, a position to which he was elected following numerous Ministerial appointments as well as that of Deputy Prime Minister. A defining moment of Mr Ahern's three terms in office as Taoiseach was the successful negotiation of the Good Friday Agreement in April 1998. Mr Ahern held the Presidency of the European Council in 2004, presiding over the historic enlargement of the EU to 27 member states. Since leaving Government in 2008 Mr Ahern has dedicated his time to conflict resolution and is actively involved with many groups around the world. Current roles include Co-Chair of The Inter Action Council; Member of the Clinton Global Initiative; Member of the International Group dealing with the conflict in the Basque Country; Honorary Adjunct Professor of Mediation and Conflict Intervention in NUI Maynooth; Member of the Kennedy Institute of NUI Maynooth; Member of the Institute for Cultural Diplomacy, Berlin; Member of the Varkey Gems Foundation Advisory Board; Member of Crisis Management Initiative; Member of the World Economic Forum Agenda Council on Negotiation and Conflict Resolution; Member of the IMAN Foundation; Advisor to the Legislative Leadership Institute Academy of Foreign Affairs; Senior Advisor to the International Advisory Council to the Harvard International Negotiation Programme; and Director of Co-operation Ireland.

*Tecrübeli bir siyasetçi olan Bertie Ahern bir dizi bakanlık görevinden sonra İrlanda Cumhuriyeti Başbakanı olarak görev yapmıştır. Bertie Ahern'in başbakanlık yaptığı dönemdeki en belirleyici gelişme 1998 yılının Nisan ayında Hayırlı Cuma Anlaşması'yla sonuçlanan barış görüşmesi müzakerelerinin başlatılması olmuştur. Ahern, 2004 yılında Avrupa Konseyi başkanlığı görevini yürütürken Avrupa Birliği'nin üye ülke sayısının 27'ye çıktığı tarihsel süreçte payı olan en önemli isimlerden biri olmuştur. 2008 yılında aktif siyasetten çekilen Bertie Ahern o tarihten bu yana bütün zamanını çatışma çözümü çalışmalarına ayırmakta ve bu amaçla pek çok grupla temaslarda bulunmaktadır. Ahern'in hali hazırda sahip olduğu ünvanlar şunlardır: The*

*Inter Action Council Eşbaşkanlığı, Clinton Küresel İnisiyatifi Üyeliği, Bask Ülkesindeki Çatışma Üzerine Çalışma Yürüten Uluslararası Grup Üyeliği, İrlanda Ulusal Üniversitesi Arabuluculuk ve Çatışmaya Müdahale Bölümü Fahri Profesörlüğü, Berlin Kültürel Diplomasi Enstitüsü Üyeliği, Varkey Gems Vakfı Danışma Kurulu Üyeliği, Kriz İdaresi İnisiyatifi Üyeliği, Dünya Ekonomik Forumu Müzakere ve Çatışma Çözümü Forumu Konsey Üyeliği, Harvard Uluslararası Müzakere Programı Uluslararası Danışmanlar Konseyi Başkanlığı.*

## **DERMOT AHERN**

Dermot Ahern is a former Irish Member of Parliament and Government Minister and was a key figure for more than 20 years in the Irish peace process, including in negotiations for the Good Friday Agreement and the St Andrews Agreement. He also has extensive experience at the EU Council level, including as a key negotiator and signatory to the Constitutional and Lisbon Treaties. In 2005, he was appointed by the then UN Secretary General Kofi Annan, to be a Special Envoy on the issue of UN Reform.

*Geçmişte İrlanda Parlamentosu milletvekilliği ve kabinede bakanlık görevlerinde bulunan Dermot Ahern, 20 yıldan fazla bir süre İrlanda barış sürecinde anahtar bir rol oynamıştır ve bu süre içinde Belfast Anlaşması (Hayırlı Cuma Anlaşması) ve St. Andrews Anlaşması için yapılan müzakerelere dahil olmuştur. AB Konseyi seviyesinde de önemli tecrübeleri olan Ahern, AB Anayasası ve Lizbon Antlaşmaları sürecinde de önemli bir arabulucu ve imzacı olmuştur. 2005 yılında dönemin Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kofi Annan tarafından BM Reformu konusunda özel temsilci olarak atanmıştır.*

## **Prof. Dr. MEHMET ASUTAY**

Professor Dr. Mehmet Asutay is a Professor of Middle Eastern and Islamic Political Economy & Finance at the Durham University Business School, UK. He researches, teaches and supervises research on Islamic political economy and finance, Middle Eastern economic development and finance, the political economy of the Middle East, including Turkish and Kurdish political economies. He is the Director of the Durham Centre for Islamic Economics and Finance and the Managing Editor of the Review of Islamic Economics, as well as Associate Editor of the American Journal of Islamic

Social Science. He is the Honorary Treasurer of the BRISMES (British Society for Middle Eastern Studies); and of the IAIE (International Association for Islamic Economics).

*Dr. Mehmet Asutay, İngiltere'deki Durham Üniversitesi'nin İşletme Fakültesi'nde Ortadoğu'nun İslami Siyasal Ekonomisi ve Finansı alanında profesör olarak görev yapmaktadır. Asutay Türk ve Kürt siyasal ekonomisi, İslami siyasal ekonomi, ve Ortadoğu'da siyasal ekonomi konularında dersler vermekte, araştırmalar yapmakta ve yapılan araştırmalara danışmanlık yapmaktadır.*

## **ALİ BAYRAMOĞLU**

Ali Bayramoğlu is a writer and political commentator. Since 1994, he has contributed as a columnist for a variety of newspapers. He is currently a columnist for daily Karar. He is a member of the Wise Persons Committee in Turkey, established during the peace process between 2013-2015.

*Ali Bayramoğlu, yazar ve siyasi yorumcudur. 1994 yılından bu yana çeşitli gazetelerde köşe yazarlığı yaptı. Halen, günlük Karar gazetesinde köşe yazmaya devam etmektedir. Türkiye'de 2013-2015 yılları arasında gerçekleşen Çözüm Sürecinde Akil İnsanlar Heyeti üyesidir.*

## **Prof. CHRISTINE BELL**

Professor Christine Bell is a legal expert based in Edinburgh, Scotland. She is Professor of Constitutional Law and Assistant Principal (Global Justice) at the University of Edinburgh, Co-director of the Global Justice Academy, and a member of the British Academy. She was chairperson of the Belfast-based human rights organization, the Committee on the Administration of Justice, from 1995-7, and a founder member of the Northern Ireland Human Rights Commission established under the terms of the Belfast Agreement. In 1999 she was a member of the European Commission's Committee of Experts on Fundamental Rights. She is an expert on transitional justice, peace negotiations, constitutional law and human rights law. She regularly conducts training on these topics for diplomats, mediators and lawyers, has been involved as a legal advisor in a number of peace negotiations, and acted as an expert in transitional justice for the UN Secretary-General, the Office of the High Commissioner for Human Rights, and UNIFEM.

*İskoçya'nın başkenti Edinburgh'ta faaliyet yürüten bir hukukçudur. Edinburgh Üniversitesi'nde Anayasa hukuku profesörü olarak ve aynı üniversite bünyesindeki Küresel Adalet Projesinde Müdür yardımcısı olarak görev yapmaktadır. İngiliz Akademisi üyesi de olan Bell, 1995-1997 yılları arasında Belfast merkezli İnsan Hakları örgütü Adalet İdaresi Komisyonu başkanı ve Belfast Anlaşması şartları çerçevesinde kurulan Kuzey İrlanda İnsan Hakları Komisyonu kurucu üyesi olarak görev yaptı. 1999'da ise Avrupa Komisyonu Temel Haklar Uzmanlar Komitesi üyeliğinde bulundu. Temel uzmanlık alanları Geçiş Dönemi Adaleti, Barış Müzakereleri, Anayasa Hukuku ve İnsan Hakları olan Prof. Bell, aynı zamanda bu konularda diplomat, arabulucu ve hukukçulara eğitim vermekte, BM Genel Sekreterliği, İnsan Hakları Yüksek Komiserliği Ofisi ve UNIFEM'in de dahil olduğu kurumlarda hukuk danışmanı olarak görev yapmaktadır.*

## ORAL ÇALIŞLAR

Oral Çalışlar completed his studies at the Ankara University Faculty of Political Sciences. Was President of the Club of Socialist Thought at the university, as well as Secretary-General of the Ankara University Student Union. Wrote for Türk Solu journal which was launched in 1967 and for the Aydınlık journal which was launched in 1968. Was member of the editorial board of Aydınlık journal. Was arrested after the 12th of March 1971 military coup. Remained imprisoned for three years until the Amnesty law adopted in 1974. Was Editor in Chief for the Aydınlık daily newspaper launched in 1978. Was arrested again after the 12th of September 1980 military coup and released in August 1988 after four years in prison. Lived in Hamburg between 1990 and 1992 upon the invitation of the Senate of Hamburg. Worked for Cumhuriyet daily between 1992 and 2008. Broadcast television programmes on different channels, including TRT, 24TV, 360, and SKYTÜRK. Transferred from Cumhuriyet daily to Radikal daily in 2008. Between 2004-2007, he was in board of Turkish Journalists Association. He has a permanent press card. Became Editor in Chief for Taraf daily in 2013. Was part of the Wise People Committee in the same year. Later had to leave Taraf daily alongside Halil Berktaş, Alper Görmüş, Vahap Coşkun, Erol Katırcıoğlu, Mithat Sancar, and Yıldırım Oğur, among others, after the intervention of the Gülen Congregation. Returned to Radikal daily. Started writing for Posta daily after 2016, when Radikal was discontinued. Continues work as a commentator on TV news channels. Has 20 published

books, including The Leaders' Prison, Hz. Ali, Mamak Prison from the 12th of March to 12th of September, The Kurdish Issue with Öcalan and Burkay, My 68 Memoirs, The Alevis, When Deniz and Friends Were Executed, My Childhood in Tarsus, The History of Gulenism. Recipient of a large number of journalism and research awards. Married (1976) to author and journalist İpek Çalışlar. Father of author Reşat Çalışlar.

*Oral Çalışlar Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde eğitimini tamamladı. Üniversitede Sosyalist Fikir Kulübü başkanlığını ve Ankara Üniversitesi Öğrenci Birliği genel sekreterliğini yaptı. 1967'de kurulan Türk Solu ve 1967'de kurulan Aydınlık dergileri için yazdı. Ayrıca Aydınlık dergisinin yayın kurulu üyesiydi. 12 Mart 1971 darbesinden sonra tutuklandı ve 1974'te af yasası çıkana kadar üç yıl cezaevinde kaldı. 1978 yılında çıkan Aydınlık Gazetesi'nin yazı işleri müdürlüğünü yaptı. 12 Eylül 1980 darbesi sonrasında tekrardan tutuklandı ve dört yıl cezaevinde kaldıktan sonra Ağustos 1988'de tahliye edildi. Hamburg Senato'sunun daveti üzerine gittiği Hamburg'da 1990-1992 yılları arasında yaşadı. 1992 ve 2008 yılları arasında Cumhuriyet Gazetesi'nde çalıştı. TRT, 24TV, 360 ve SKYTÜRK de dâhil olmak üzere çeşitli kanallarda televizyon programı yaptı. 2008 yılında Cumhuriyet'ten Radikal Gazetesi'ne geçiş yaptı. 2004-2007 yılları arasında Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Yönetim Kurulu'ndaydı. Kendisinin sürekli basın kartı bulunmaktadır. 2013 yılında Taraf Gazetesi Yazı İşleri Müdürü oldu. Aynı yıl Âkil İnsanlar Heyeti'nde yer aldı. Daha sonra, Gülen Cemaati'nin müdahalesi sonucunda, Halil Berktaş, Alper Görmüş, Vahap Coşkun, Erol Katırcıoğlu, Mithat Sancar, Yıldırım Oğur ve diğerleriyle birlikte Taraf'tan ayrıldı. Radikal'e geri dönüş yaptı. Radikal Gazetesi kapandıktan sonra, 2016 yılında Posta Gazetesi için yazmaya başladı. Televizyon programlarına siyaset yorumcusu olarak katılmaya devam etmektedir. 20 kitap yayınlamıştır. Bunların arasında 'Liderler Hapishanesi', 'Hz. Ali', 'Mamak Askeri Cezaevi', 'Öcalan ve Burkay'la Kürt Sorunu', '68 Anılarım', 'Aleviler', 'Denizler İdama Giderken', 'Çocukluğumun Tarsus'u' ve 'Fetullahçılığın Tarihi' de bulunmaktadır. Gazetecilik ve araştırma alanlarında birçok ödüle sahiptir. 1976'dan beri yazar ve gazeteci İpek Çalışlar ile evlidir. Yazar Reşat Çalışlar'ın babasıdır.*

## CENGİZ ÇANDAR

Cengiz Çandar is currently a columnist for Al-Monitor, a widely respected online magazine that provides analysis on Turkey and the Middle East. He is a former war correspondent and an expert on the Middle East. He served



as a special adviser to the former Turkish president, Turgut Ozal. Cengiz Çandar is a Distinguished Visiting Scholar at the Stockholm University Institute for Turkish Studies (SUITS).

*Kıdemli bir gazeteci ve köşe yazarı olan Çandar uzun yıllar Radikal gazetesi için köşe yazarlığı yapmıştır. Al Monitor haber sitesinde köşe yazarlığı yapmaktadır. Ortadoğu konusunda önemli bir uzman olan Çandar, bir dönem savaş muhabiri olarak çalışmış ve Türkiye eski Cumhurbaşkanı merhum Turgut Özal'a özel danışmanlık yapmıştır.*

## ANDY CARL

Andy Carl is an independent expert on conflict resolution and public participation in peace processes. He believes that building peace is not an act of charity but an act of justice. He co-founded and was Executive Director of Conciliation Resources. Previously, he was the first Programme Director with International Alert. He is currently an Honorary Fellow of Practice at the School of Law, University of Edinburgh. He serves as an adviser to a number of peacebuilding initiatives including the Inclusive Peace and Transition Initiative at the Graduate Institute in Geneva, the Legal Tools for Peace-Making Project in Cambridge, and the Oxford Research Group, London.

*Andy Carl çatışma çözümü ve barış süreçlerine kamusal katılımın sağlanması üzerine çalışan bağımsız bir uzmandır. Barışın inşasının bir hayırseverlik faaliyetinden ziyade adaletin yerine getirilmesi çabası olduğuna inanan Carl, çatışma Çözümü alanında çalışan etkili kurumlardan biri olan Conciliation Resources'un kurucularından biridir. Bir dönem Uluslararası Uyarı (International Alert) isimli kurumda Program Direktörü olarak görev yapan Carl, halen Edinburgh Üniversitesi Hukuk Fakültesi bünyesinde Fahri Bilim Kurulu Üyesi olarak görev yapmaktadır. Barış inşası üzerine çalışan Cenevre Mezunlar İnsiyatifi bünyesindeki Barış ve Geçiş Dönemi İnsiyatifi, Cambridge'te yürütülen Barışın İnşası için Yasal Araçlar Projesi ve Londra'da faaliyet yürüten Oxford Araştırma Grubu gibi bir dizi kurum ve oluşuma danışmanlık yapmaya devam etmektedir.*

## Dr. VAHAP COŞKUN

Dr. Vahap Coşkun is a Professor of Law at University of Dicle in Diyarbakır where he also completed his bachelor's and master's degrees in law. Coşkun received his PhD from Ankara University Faculty of Law. He has written for Serbestiyet and Kurdistan24 online newspaper. He has published

books on human rights, constitutional law, political theory and social peace. Coşkun was a member of the former Wise Persons Commission in Turkey (Central Anatolian Region).

*Dr. Vahap Coşkun Diyarbakır'da, Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde öğretim üyesidir. Lisans ve lisansüstü eğitimini Dicle Üniversitesi'nde tamamladıktan sonra Ankara Üniversitesi'nde Hukuk Doktoru tamamlamıştır. Serbestiyet ve Kurdistan 24 online gazetesinde makale yazan Coşkun, insan hakları, anayasa hukuku, siyaset teorisi ve toplumsal barış konulu kitaplar yayınlamıştır. Coşkun, Akil İnsanlar Komisyonu'nun İç Anadolu bölgesi üyesiydi.*

## AYŞEGÜL DOĞAN

Ayşegül Doğan is a journalist who has conducted interviews, created news files and programmes for independent news platforms. She studied at the Faculty of Cultural Mediation and Communications at Metz University, and Paris School of Journalism. As a student, she worked at the Ankara bureau of Agence-France Presse (AFP), the Paris bureau of Courier International and at the Kurdish service of The Voice of America. She worked as a programme creator at Radyo Ekin, and as a translator-journalist for the Turkish edition of Le Monde Diplomatique. She was a lecturer at the Kurdology department of National Institute of Oriental Languages and Civilizations in Paris. She worked on political communications for a long time. From its establishment in 2011 to its closure in 2016, she worked as a programmes coordinator at IMC TV. She prepared and presented the programme "Gündem Müzakere" on the same channel.

*Bağımsız haber platformlarına özel röportaj, haber dosyası ve programlar hazırlayan gazeteci Ayşegül Doğan; Metz Üniversitesi Medyasyon Kültürel ve İletişim Fakültesi'nin ardından eğitimine Paris Yüksek Gazetecilik Okulu'nda devam etti. Okul yıllarında, Fransız Haber Ajansı-AFP'nin Ankara, Courier International'ın Paris bürosunda ve Amerika'nın Sesi Kürtçe servisinde gazeteciliği deneyimledi. Radyo Ekin'de programcı, Le Monde Diplomatique Türkçe'de çevirmen gazeteci olarak çalıştı. Paris'te yaşadığı süre içinde Doğu Dilleri ve Medeniyetleri Enstitüsü Kürdoloji bölümünde okutmanlık yaptı. Uzunca bir süre siyaset iletişimi ile ilgilendi. 2011'de kurulan IMC TV 2016'da kapatılana dek; program koordinatörü olarak çalıştı. Aynı kanalda "Gündem Müzakere" programını hazırladı ve sundu. Halen ülkesindeki pek çok meslektaş gibi etik ilkelere bağlı; bağımsız bir gazeteci olarak çalışma arayışı, istek ve heyecanını koruyor.*

## VEGARD ELLEFSEN

Vegard is a Norwegian diplomat who retired 31 August 2019 from the foreign service when he left his last posting as ambassador to Ankara. He has been twice posted to NATO both as Permanent representative on the North Atlantic Council and deputy to the same position. He has earlier been posted to the Norwegian mission to the U.N. in New York and to the Embassy in Ottawa. In the Norwegian Ministry of foreign affairs he has been Political Director, Director General for the Regional division, Director of the Minister's secretariat and special envoy to the Sudan peace talks and special envoy to Syria and Iraq. Mr. Ellefsen has a Master in Political Science from the University of Oslo.

*Norveçli bir diplomat olan Vegard, 31 Ağustos 2019'da dışişlerinden emekli olduğunda Ankara'da büyükelçi olarak görev yapmaktaydı. İki kere NATO'ya atanan Vergard, Kuzey Atlantik Konseyi Daimi Temsilcisi ve Daimi Temsilci Yardımcısı olarak görev yapmıştır. Daha öncesinde de New York'ta Norveç Birleşmiş Milletler Daimi Temsilciliği'nde ve Ottawa Büyükelçiliği'nde bulundu. Norveç Dış İşleri Bakanlığı'nda Siyasi İşler Direktörü, Bölgesel Bölünme Genel Müdürü, bakanın Özel Kalem Müdürlüğü Direktörü, Sudan barış müzakereleri özel temsilcisi ve Suriye ve Irak özel temsilcisi olarak görev aldı. Ellefsen Oslo Üniversitesi'nde Siyaset Bilimi yüksek lisansını yapmıştır.*

## Prof. Dr. FAZIL HÜSNÜ ERDEM

Dr. Fazıl Hüsnü Erdem is Professor of Constitutional Law and Head of the Department of Constitutional Law at Dicle University, Diyarbakır. In 2007, Erdem was a member of the commission which was established to draft a new constitution to replace the Constitution of 1982 which was introduced following the coup d'etat of 1980. Erdem was a member of the Wise Persons Committee in Turkey, established by then Prime Minister Erdoğan, in the team that was responsible for the South-eastern Anatolia Region.

*Fazıl Hüsnü Erdem Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Anayasa Hukuku Anabilim Dalı Başkanıdır. 2007'de, 1980 darbesinin takiben yürürlüğe giren 1982 darbe anayasasını değiştirmek üzere kurulan yeni anayasa hazırlama komisyonunda yer almıştır. Erdem, 2013'de Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından Demokratik açılım ve çözüm süreci kapsamında oluşturulan Akil İnsanlar Heyeti üyesidir.*

## Prof. Dr. SALOMÓN LERNER FEBRES

Professor Dr. Salomón Lerner Febres holds a PhD in Philosophy from Université Catholique de Louvain. He is Executive President of the Center for Democracy and Human Rights and Professor and Rector Emeritus of Pontifical Catholic University of Peru. He is former President of the Truth and Reconciliation Commission of Peru. Prof. Lerner has given many talks and speeches about the role and the nature of university, the problems of scholar research in higher education and about ethics and public culture. Furthermore, he has participated in numerous conferences in Peru and other countries about violence and pacification. In addition, he has been a speaker and panellist in multiple workshops and symposiums about the work and findings of the Truth and Reconciliation Commission of Peru. He has received several honorary doctorates as well as numerous recognitions and distinctions of governments and international human rights institutions.

*Prof. Salomón felsefe alanındaki doktora eğitimini Belçika'daki Université Catholique de Louvain'de tamamlamıştır. Peru'daki Pontifical Catholic Üniversitesi'nin onursal rektörü sıfatını taşıyan Prof. Salomón Lerner Febres, aynı üniversite bünyesindeki Demokrasi ve İnsan Hakları Merkezi'nin de başkanlığını yapmaktadır. Peru Hakikat ve Uzlaşma Komisyonu eski başkanıdır. Üniversitenin rolü ve doğası, akademik çalışmalarda karşılaşılan zorluklar, etik ve kamu kültürü konulu çok sayıda konuşma yapmış, şiddet ve pasifizm konusunda Peru başta olmak üzere pek çok ülkede yapılan konferanslara konuşmacı olarak katılmıştır.*

## Prof. MERVYN FROST

Professor Mervyn Frost teaches International Relations, and was former Head of the Department of War Studies, at King's College London, UK. He was previously Chair of Politics at the University of Natal, Durban, South Africa and was President of the South African Political Studies Association. He currently sits on the editorial boards of International Political Sociology and the Journal of International Political Theory, among others. He is an expert on human rights in international relations, humanitarian intervention, justice in world politics, democratising global governance, the just war tradition in an era of New Wars, and ethics in a globalising world.

Londra'daki King's College'in Savaş Çalışmaları bölümünün başkanlığını yapmaktadır. Daha önce Güney Afrika'nın Durban şehrindeki Natal Üniversitesi'nde Siyaset Bilimi bölümünün başkanlığını yapmıştır. Güney Afrika Siyaset Çalışmaları Enstitüsü Başkanlığı görevinde de bulunan Profesör Frost, İnsan Hakları ve Uluslararası İlişkiler, İnsancıl Müdahale, Dünya Siyasetinde Adalet, Küresel Yönetimin Demokratikleştirilmesi, Yeni Savaşlar Döneminde Adil Savaş Geleneği ve Küreselleşen Dünyada Etik gibi konularda uzman bir isimdir.

## DAVID GORMAN

David has more than 25 years of experience in the field of peacemaking. He started his career in the Middle East and he went on to work for international organisations on a wide range of conflicts around the world. David has been based in the Philippines, Indonesia, Liberia, Bosnia as well as the West Bank and Gaza and has been working in Eurasia for the last several years. He graduated from the London School of Economics, was featured in the award winning film 'Miles and War' as well as several publications and has published several articles on mediation.

*David'in barış inşası alanında 25 yıldan fazla deneyimi bulunmaktadır. David kariyerine Orta Doğu'da başladı ve daha sonra uluslararası kurumlarda, dünyanın çeşitli yerlerinde olan çatışmalar üzerinde çalıştı. Kendisi Filipinler, Endonezya, Liberya, Bosna, Batı Şeria ve Gazze'de bulundu. Son birkaç yıldır da Avrasya bölgesinde çalışmaktadır. David London School of Economics'den mezun oldu, ödüllü 'Miles and War' filminde ve çeşitli yayınlarda yer aldı ve arabuluculukla ilgili çeşitli makaleler yayımladı.*

## MARTIN GRIFFITHS

Martin Griffiths is a senior international mediator and currently the UN's Under-Secretary-General for Humanitarian Affairs and Emergency Relief Coordinator, Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA) after previously serving as the UN's Envoy to Yemen. From 1999 to 2010 he was the founding Director of the Centre for Humanitarian Dialogue in Geneva where he specialised in developing political dialogue between governments and insurgents in a range of countries across Asia, Africa and Europe. He is a co-founder of Inter Mediate, a London based NGO devoted to conflict resolution, and has worked for international organisations including UNICEF, Save the Children, Action Aid, and the European Institute

of Peace. Griffiths has also worked in the British Diplomatic Service and for the UN, including as Director of the Department of Humanitarian Affairs (Geneva), Deputy to the Emergency Relief Coordinator (New York), Regional Humanitarian Coordinator for the Great Lakes, Regional Coordinator in the Balkans and Deputy Head of the Supervisory Mission in Syria (UNSMIS).

*Kıdemli bir uluslararası arabulucu olan eski Birleşmiş Milletler Yemen Özel Temsilcisi Martin Griffiths, Birleşmiş Milletler İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi'nde (OCHA) İnsani Yardım ve Acil Durum Yardımı Koordinatörü Genel Sekreter Başyardımcısı olarak görev yapmaktadır. Asya, Afrika ve Avrupa kıtalarındaki çeşitli ülkelerde hükümetler ile isyancı gruplar arasında siyasi diyalog geliştirilmesi üzerine çalışan Cenevre'deki İnsani Diyalog Merkezi'nin (Centre for Humanitarian Dialogue) kurucu direktörü olan Martin Griffiths 1999-2010 yılları arasında bu görevi sürdürmüştür. Çatışma çözümü üzerine çalışan Londra merkezli Inter Mediate'in kurucuları arasında bulunan Griffiths, UNICEF, Save the Children ve Action Aid isimli uluslararası kurumlarda da görev yapmıştır. İngiltere Diploması Servisi'ndeki hizmetlerinin yanı sıra Birleşmiş Milletler bünyesinde Cenevre Ofisi'nde İnsani Faaliyetler Bölümü'nde yönetici, New York ofisinde Acil Yardım Koordinatörü yardımcılığı, Büyük Göller (Great Lakes) bölgesinde İnsani Yardım Koordinatörü, Balkanlarda BM Bölgesel Koordinatörü ve BM eski Genel Sekreteri Kofi Annan'ın BM ve Arap Birliği adına Suriye özel temsilciliği yaptığı dönemde kendisine baş danışmanlık yapmıştır.*

## KEZBAN HATEMİ

Kezban Hatemi holds an LL.B. from Istanbul University and is registered with the Istanbul Bar Association. She has worked as a self employed lawyer, as well as Turkey's National Commission to UNESCO and a campaigner and advocate during the Bosnian War. She was involved in drafting the Turkish Civil Code and Law of Foundations as well as in preparing the legal groundwork for the chapters on Religious Freedoms and Minorities and Community Foundations within the Framework Law of Harmonization prepared by Turkey in preparation for EU accession. She has published articles on women's, minority groups, children, animals and human rights and the fight against drugs. She is a member of the former Wise Persons Committee in Turkey, established by then Prime Minister Erdoğan, and sits on the Board of Trustees of the Technical University and the Darulacaze Foundation.

*İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olduktan sonra İstanbul Barosuna kayıtlı olarak avukatlık yapmaya başlamıştır. Serbest avukatlık yapmanın yanı sıra UNESCO Türkiye Milli Komisyonu'nda hukukçu olarak görev yapmış, Bosna savaşı sırasında sürdürülen savaş karşıtı kampanyalarda aktif olarak yer almıştır. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyelik süreci gereği hazırlanan Uyum Yasaları Çerçeve Yasasının Dini Özgürlükler, Azınlıklar ve Vakıflar ile ilgili bölümlerine ilişkin hukuki çalışmalarda yer almış, Türk Ceza Kanunu ve Vakıflar Kanunu'nun taslaklarının hazırlanmasında görev almıştır. İnsan hakları, kadın hakları, azınlık hakları, çocuk hakları, hayvan hakları ve uyuşturucu ile mücadele konularında çok sayıda yazılı eseri vardır. Recep Tayyip Erdoğan'ın başbakanlığı döneminde oluşturulan Akil İnsanlar Heyetinde yer almıştır. Bunun yanı sıra İstanbul Üniversitesi ile Darülaceze Vakfı Mütevelli heyetlerinde görev yapmaktadır.*

## **Dr. EDEL HUGHES**

Dr. Edel Hughes is a Senior Lecturer in Law at Middlesex University. Prior to joining Middlesex University, Dr Hughes was a Senior Lecturer in Law at the University of East London and a Lecturer in Law and the University of Limerick. She was awarded an LL.M. and a PhD in International Human Rights Law from the National University of Ireland, Galway, in 2003 and 2009, respectively. Her research interests are in the areas of international human rights law, public international law, and conflict transformation, with a regional interest in Turkey and the Middle East. She has published widely on these areas.

*Dr. Edel Hughes, Middlesex Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde kıdemli öğretim üyesidir. Daha önce Doğu Londra Üniversitesi Hukuk Fakültesi ve Limerick Üniversitesi'nde görev yapan Hughes, doktorasını 2003-2009 yılları arasında İrlanda Ulusal Üniversitesi'nde Uluslararası İnsan Hakları Hukuku alanında tamamlamıştır. Hughes'un birçok yayınının da bulunduğu çalışma alanları içinde, Orta Doğu'yu ve Türkiye'yi de kapsayan şekilde, uluslararası insan hakları hukuku, uluslararası kamu hukuku ve çatışma çözümü yer almaktadır.*

## **KADİR İNANIR**

Kadir İnanır was born in 1949 Fatsa, Ordu. He is an acclaimed actor and director, and has starred in well over a hundred films. He has won several awards for his work in Turkish cinema. He graduated from Marmara University Faculty of Communication. In 2013 he became a member of the Wise

Persons Committee for the Mediterranean region.

*Ünlü oyuncu ve yönetmen Kadir İnanır, 100'ü aşkın filmde rol almış ve Türk sinemasına katkılarından dolayı pek çok ödüle layık görülmüştür. 1949 senesinde Ordu, Fatsa'da doğan İnanır, Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo-Televizyon Bölümünden mezun olmuştur. 2013 senesinde barış sürecini yönetmek amacıyla kurulan Akil İnsanlar Heyeti'ne Akdeniz Bölgesi temsilcisi olarak girmiştir.*

## **Prof. Dr. AHMET İNSEL**

Professor Ahmet İnsel is a former faculty member of Galatasaray University in Istanbul, Turkey and Paris 1 Panthéon Sorbonne University, France. He is Managing Editor of the Turkish editing house, İletişim, and member of the editorial board of monthly review, Birikim. He is a regular columnist at Cumhuriyet newspaper and an author who published several books and articles in both Turkish and French.

*İletişim Yayınları Yayın Kurulu Koordinatörlüğünü yürüten Ahmet İnsel, Galatasaray Üniversitesi ve Paris 1 Panthéon-Sorbonne Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak görev yapmıştır. Birikim Dergisi yayın kolektifi üyesi ve Cumhuriyet Gazetesinde köşe yazarıdır. Türkçe ve Fransızca olmak üzere çok sayıda kitabı ve makalesi bulunmaktadır.*

## **ALEKA KESSLER**

Aleka Kessler works as Project Officer at the Centre for Humanitarian Dialogue (HD). Having joined HD in 2017 to work on Syria, Aleka has been coordinating mediation project in complex conflict settings. Previously, Aleka also worked with Médecins Sans Frontières and the United Nations Association Mexico. She holds a degree in International Relations from the University of Geneva and a Master's degree in Development Studies from the Graduate Institute of International and Development Studies in Geneva, where she specialized in humanitarian affairs, negotiation and conflict resolution.

*Aleka Kessler İnsani Diyalog Merkezi'nde (HD) proje sorumlusu olarak çalışmaktadır. Suriye üzerinde çalışmak için 2017 yılında HD'ye katılan Kessler, karmaşık çatışma ortamlarında arabuluculuk projesini yürütmektedir. Kessler daha önce Sınır Tanımayan Doktorlar ve Meksika Birleşmiş Milletler Derneği'nde çalışmıştır. Lisans eğitimini Cenevre Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde tamamlayan Kessler, daha sonra yüksek lisansını*

yine Cenevre'de bulunan Uluslararası ve Kalkınma Çalışmaları Yüksek Lisans Enstitüsü'nde (IHEID) Kalkınma Çalışmaları alanında yaptı. Kessler insanı yardım, arabuluculuk ve çatışma çözümü alanlarında uzmanlaşmıştır.

## AVILA KILMURRAY

Avila Kilmurray is a founding member of the Northern Ireland Women's Coalition. She was part of the Coalition's negotiating team for the Good Friday Agreement and has written extensively on community action, the women's movement and conflict transformation. She serves as an adviser on the Ireland Committee of the Joseph Rowntree Charitable Trust as well as a board member of Conciliation Resources (UK) and the Institute for British Irish Studies. She was the first Women's Officer for the Transport & General Workers Union for Ireland (1990-1994) and from 1994-2014 she was Director of the Community Foundation for Northern Ireland, managing EU PEACE funding for the re-integration of political ex-prisoners in Northern Ireland as well as support for community-based peace building. She is a recipient of the Raymond Georis Prize for Innovative Philanthropy through the European Foundation Centre. Kilmurray is working as a consultant with The Social Change Initiative to support work with the Migrant Learning Exchange Programme and learning on peace building.

Avila Kilmurray, Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu'nun kurucusudur ve bu siyasi partinin temsilcilerinden biri olarak Hayırlı Cuma Anlaşması müzakerelerine katılmıştır. Toplumsal tepki, kadın hareketi ve çatışmanın dönüşümü gibi konularda çok sayıda yazılı eseri vardır. Birleşik Krallık ve İrlanda'da aralarında Conciliation Resources (Uzlaşma Kaynakları), the Global Fund for Community Foundations (Toplumsal Vakıflar için Kürsel Fon), Conflict Resolution Services Ireland (İrlanda Çatışma Çözümü Hizmetleri) ve the Institute for British Irish Studies (Britanya ve İrlanda çalışmaları Enstitüsü) isimli kurumlarda yönetim kurulu üyesi olarak görev yapmaktadır. 1990-94 yılları arasında Ulaşım ve Genel İşçiler Sendikası'nda Kadınlardan Sorumlu Yönetici olarak çalışmış ve bu görevi yerine getiren ilk kadın olmuştur. 1994-2014 yılları arasında Kuzey İrlanda Toplum Vakfı'nın direktörlüğünü yapmış ve bu görevi sırasında eski siyasi mahkumların yeniden entegrasyonu ile barışın toplumsal zeminde yeniden inşasına dair Avrupa Birliği fonlarının idaresini yürütmüştür. Avrupa Vakıflar Merkezi tarafından verilen Yenilikçi Hayırseverler Raymond Georis Ödülü'nün de sahibidir.

## Prof. RAM MANIKKALINGAM

Professor Ram Manikkalingam is founder and director of the Dialogue Advisory Group, an independent organisation that facilitates political dialogue to reduce violence. He is a member of the Special Presidential Task Force on Reconciliation in Sri Lanka and teaches politics at the University of Amsterdam. Previously, he was a Senior Advisor on the Sri Lankan peace process to then President Kumaratunga. He has served as an advisor with Ambassador rank at the Sri Lanka Mission to the United Nations in New York and prior to that he was an advisor on International Security to the Rockefeller Foundation. He is an expert on issues pertaining to conflict, multiculturalism and democracy, and has authored multiple works on these topics. He is a founding board member of the Laksham Kadirgamar Institute for Strategic Studies and International Relations, Colombo, Sri Lanka.

Amsterdam Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü'nde misafir Profesör olarak görev yapmaktadır. Sri Lanka devlet başkanına barış süreci için danışmanlık yapmıştır. Danışmanlık görevini hala sürdürmektedir. Uzmanlık alanları arasında çatışma, çokkültürlülük, demokrasi gibi konular bulunan Prof. Ram Manikkalingam, Sri Lanka'daki Laksham Kadirgamar Stratejik Çalışmalar ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü'nün kurucu üyesi ve yönetim kurulu üyesidir.

## BEJAN MATUR

Bejan Matur is a renowned Turkey-based author and poet. She has published ten works of poetry and prose. In her writing she focuses mainly on Kurdish politics, the Armenian issue, minority issues, prison literature and women's rights. She has won several literary prizes and her work has been translated into over 28 languages. She was formerly Director of the Diyarbakır Cultural Art Foundation (DKSV). She is a columnist for the Daily Zaman, and occasionally for the English version, Today's Zaman.

Türkiye'nin önde gelen şair ve yazarlarından biridir. Şiir ve gazetecilik alanında yayımlanmış 10 kitabı bulunmaktadır. 2012 yılının başına kadar yazdığı düzenli köşe yazılarında Kürt siyaseti, Ermeni sorunu, gündelik siyaset, azınlık sorunları, cezaevi yazıları ve kadın sorunu gibi konuları işlemiştir. Yaptıkları 28 değişik dile çevrilen Matur, çok sayıda edebiyat ödülü sahibidir. Diyarbakır Kültür ve Sanat Vakfı Kurucu Başkanlığı görevinde bulunmuştur.

## Prof. MONICA MCWILLIAMS

Professor Monica McWilliams teaches in the Transitional Justice Institute at Ulster University in Northern Ireland. She currently serves on a three-person panel established by the Northern Ireland government to make recommendations on the disbandment of paramilitary organisations in Northern Ireland. During the Northern Ireland peace process, Prof. McWilliams co-founded the Northern Ireland Women's Coalition political party and was elected as a delegate to the Multi-Party Peace Negotiations, which took place in 1996 to 1998. She was also elected to serve as a member of the Northern Ireland Legislative Assembly from 1998 to 2003. Prof. McWilliams is a signatory of the Belfast/Good Friday Agreement and has chaired the Implementation Committee on Human Rights on behalf of the British and Irish governments. For her role in delivering the peace agreement in Northern Ireland, Prof. McWilliams was one recipient of the John F. Kennedy Leadership and Courage Award.

*Prof. Monica McWilliams, Ulster Üniversitesi'ndeki Geçiş Dönemi Adaleti Enstitüsü'ne bağlı Kadın Çalışmaları Bölümü'nde öğretim üyesidir. 2005- 2011 yılları arasında Kuzey İrlanda İnsan Hakları Komisyonu Komiseri olarak Kuzey İrlanda Haklar Beyannamesi için tavsiyeler hazırlamaktan sorumlu olarak görev yapmıştır. Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu'nun kurucularından olan Prof. McWilliams 1998 yılında Belfast (Hayırlı Cuma) Barış Anlaşması'nın imzalanmasıyla sonuçlanan Çok Partili Barış Görüşmeleri'nde yer almıştır.*

## HANNE MELFALD

Hanne Melfald worked with the Norwegian Ministry of Foreign Affairs for eight years including as the Senior Adviser to the Secretariat of the Foreign Minister of Norway before she became a Project Manager in HD's Eurasia office in 2015. She previously worked for the United Nations for six years including two years with the United Nations Assistance Mission in Afghanistan as Special Assistant to the Special Representative of the Secretary-General. She has also worked for the United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs in Nepal and Geneva, as well as for the Norwegian Refugee Council and the Norwegian Directorate of Immigration. Melfald has a degree in International Relations from the University of Bergen and the University of California, Santa Barbara, as well as a Master's degree in Political Science from the University of Oslo.

*Hanne Melfald, başdanışmanlık dahil olmak üzere 8 yıl boyunca Norveç Dışişleri Bakanlığı bünyesinde çeşitli görevlerde bulunmuş, 2015 yılından itibaren İnsani Diyalog için Merkez isimli kurumun Avrasya biriminde Proje Müdürü olarak çalışmaya başlamıştır. Geçmişte Birleşmiş Milletler bünyesinde görev almış, bu görevi sırasında 2 yıl boyunca Birleşmiş Milletler'in Afganistan Yardım Misyonunda BM Genel Sekreteri Özel Temsilcisi olarak görev yapmıştır. Ayrıca Birleşmiş Milletler Cenevre Yerleşkesi bünyesinde bulunan Nepal İnsani Yardım Koordinasyon Ofisinde de görev almıştır. Bir dönem Norveç Sığınmacılar Konseyi ve Norveç Göçmenlik İşleri Müdürlüğünde çalışan Hanna Melfald Norveç'in Bergen ve ABD'nin Kaliforniya Üniversitelerinde aldığı Uluslararası İlişkiler eğitimini Oslo Üniversitesinde aldığı Siyaset Bilimi yüksek lisans eğitimiyle tamamlamıştır.*

## ROELF MEYER

Meyer is currently a consultant on international peace processes having advised parties in Northern Ireland, Sri Lanka, Rwanda, Burundi, Iraq, Kosovo, the Basque Region, Guyana, Bolivia, Kenya, Madagascar, and South Sudan. Meyer's experience in international peace processes stems from his involvement in the settlement of the South African conflict in which he was the government's chief negotiator in constitutional negotiations with the ANC's chief negotiator and current South African President, Cyril Ramaphosa. Negotiating the end of apartheid and paving the way for South Africa's first democratic elections in 1994, Meyer continued his post as Minister of Constitutional Affairs in the Cabinet of the new President, Nelson Mandela. Meyer retired as a Member of Parliament and as the Gauteng leader of the National Party in 1996 and co-founded the United Democratic Movement (UDM) political party the following year. Retiring from politics in 2000, Meyer has since held a number of international positions, including membership of the Strategy Committee of the Project on Justice in Times of Transition at Harvard University.

*Roelf Meyer, Güney Afrika'daki barış sürecinde iktidar partisi Ulusal Parti adına başmüzakereci olarak görev yapmıştır. O dönem Afrika Ulusal Kongresi (ANC) adına başmüzakereci olarak görev yapan ve şu an Güney Afrika devlet başkanı olan Cyril Ramaphosa ile birlikte yürüttüğü müzakereler sonrasında Güney Afrika'daki ırkçı apartheid rejim sona erdirilmiş ve 1994*

yılında ülkedeki ilk özgür seçimlerin yapılması sağlanmıştır. Yapılan seçim sonrası yeni devlet başkanı seçilen Nelson Mandela kurduğu ilk hükümette Roelf Meyer'e Anayasal İlişkilerden Sorumlu Bakan olarak görev vermiştir. Roelf Meyer 2011-2014 yılları arasında Güney Afrika Savunma Değerlendirme Komitesine başkanlık yapmış, aynı zamanda aktif olan bazı barış süreçlerine dahil olarak Kuzey İrlanda, Sri Lanka, Ruanda, Burundi, Irak, Kosova, Bask Bölgesi, Guyana, Bolivya, Kenya, Madagaskar ve Güney Sudan'da çatışan taraflara danışmanlık yapmıştır.

## MARK MULLER QC

Mark Muller, QC, is a senior advocate at Doughty Street Chambers (London) and the Scottish Faculty of Advocates (Edinburgh) where he specialises in public international law and human rights. Muller is also currently on the UN Department of Political Affairs Standby Team of Mediation Experts and is the UN Special Envoy to Syria in the Syrian peace talks. He has many years' experience of advising numerous international bodies, such as Humanitarian Dialogue (Geneva) and Inter-Mediate (London) on conflict resolution, mediation, confidence-building, ceasefires, power-sharing, humanitarian law, constitution-making and dialogue processes. Muller also co-founded Beyond Borders and the Delfina Foundation.

Mark Muller Londra merkezli Doughty Street Chambers Hukuk Bürosu'na ve Edinburg'daki İskoç Avukatlar Birliği'ne bağlı olarak çalışan tecrübeli bir hukukçudur. Uluslararası kamu hukuku ve insan hakları hukuku alanında uzman olan Muller, Afganistan, Libya, Irak ve Suriye gibi çeşitli çatışma alanlarında uzun seneler çatışma çözümü, arabuluculuk, çatışmasızlık ve iktidar paylaşımı konusunda danışmanlık hizmeti vermiştir. 2005'den bu yana İnsani Diyalog için Merkez (Centre for Humanitarian Dialogue), Çatışma Ötesi (Beyond Borders) ve Inter Mediate (Arabulucu) isimli kurumlara kıdemli danışmanlık yapmaktadır. Harvard Hukuk Fakültesi üyesi olan Muller bir dönem İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komisyonu başkanlığı ve Barolar Konseyi Hukukun Üstünlüğü Birimi başkanlığı görevlerini de yürütmüştür. Kültürel diyalog yoluyla barışı ve uluslararası anlayışı teşvik etme amacıyla İskoçya'da kurulan Sınırlar Ötesi (Beyond Borders) isimli oluşumun kurucusu olan Muller halen BM Siyasal İlişkiler Birimi bünyesindeki Arabulucular Destek Ekibinde Kıdemli Arabuluculuk Uzmanı olarak görev yapmaktadır.

## AVNI ÖZGÜREL

Mehmet Avni Özgürel is a Turkish journalist, author and screenwriter. Having worked in several newspapers such as Daily Sabah and Radikal, Özgürel is currently the editor in chief of the daily Yeni Birlik and a TV programmer at TRT Haber. He is the screenwriter of the 2007 Turkish film, Zincirbozan, on the 1980 Turkish coup d'état, Sultan Avrupa'da (2009), on Sultan Abdülaziz's 1867 trip to Europe; and Mahpeyker (2010): Kösem Sultan, on Kösem Sultan. He is also the screenwriter and producer of 2014 Turkish film, Darbe (Coup), on the February 07, 2012 Turkish intelligence crisis. In 2013 he was appointed a member of the Wise Persons Committee in Turkey established by then Prime Minister Erdoğan.

Gazeteci-yazar Avni Özgürel, uzun yıllar Milliyet, Akşam, Sabah ve Radikal gibi çeşitli gazetelerde haber müdürlüğü ve köşe yazarlığı yaptı. 2013 yılında Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından Demokratik açılım ve çözüm süreci kapsamında oluşturulan Akil İnsanlar Heyeti üyesidir. 1980 darbesini konu eden belgesel film Zincirbozan (2007), Sultan Abdülaziz'in 1867'de Avrupa'ya yaptığı yolculuğu konu eden Sultan Avrupa'da (2009), Mahpeyker: Kösem Sultan (2010) ve 7 Şubat Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT) operasyonunun anlatıldığı "Darbe" filmleri senaristliğini ve yapımcılığını üstlendiği projeler arasındadır. Özgürel, şu anda Yeni Birlik gazetesinin sahibi ve genel yayın yönetmenidir. Ayrıca TRT Haber'de program yapmaktadır.

## Prof. JOHN PACKER

Professor John Packer is Associate Professor of Law and Director of the Human Rights Research and Education Centre (HRREC) at the University of Ottawa in Canada. Prof. Packer has worked for inter-governmental organisations for over 20 years, including in Geneva for the UN High Commissioner for Refugees, the International Labour Organisation, and for the UN High Commissioner for Human Rights. From 1995 to 2004, Prof. Packer served as Senior Legal Adviser and then the first Director of the Office of the OSCE High Commissioner on National Minorities in The Hague. In 2012-2014, Prof. Packer was a Constitutions and Process Design Expert on the United Nation's Standby Team of Mediation Experts attached to the Department of Political Affairs, advising in numerous peace processes and political tran-

sitions around the world focusing on conflict prevention and resolution, diversity management, constitutional and legal reform, and the protection of human rights.

*Dr. John Packer Kanada'da Ottawa Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde doçent ve İnsan Hakları Araştırma ve Eğitim Merkezi (Human Rights Research and Education Centre) müdürüdür. 20 yıl boyunca Packer BM Mülteciler Yüksek Komiserliği, Uluslararası Çalışma Örgütü ve BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği gibi Cenevre'de bulunan hükümetler arası örgütlerde çalışmıştır. 1995'ten 2004'e kadar Lahey'de Packer Kıdemli Hukuk Danışmanı, ardından da Ulusal Azınlıklar Yüksek Komiserliği birinci müdürü olarak görev almıştır. 2012-2014 yıllarında Packer BM Arabuluculuk Uzmanlar Ekibi siyasi ilişkiler biriminde Anayasa ve Süreçlerin Tasarımı Uzmanı olarak yer aldı. Dünyadaki birçok barış süreci ve siyasi geçişler konusunda danışmanlık yapan Pecker, çatışma önleme ve çözümü, çeşitlilik yönetimi, anayasa ve hukuk reformları ve insan hakları korumasına odaklanmıştır.*

## JONATHAN POWELL

Jonathan Powell is the founder and CEO of Inter Mediate, an NGO devoted to conflict resolution around the world. In 2014, Powell was appointed by former Prime Minister David Cameron to be the UK's Special Envoy to Libya. He also served as Tony Blair's Chief of Staff in opposition from 1995 to 1997 and again as his Chief of Staff in Downing Street from 1997 to 2007. Prior to his involvement in British politics, Powell was the British Government's chief negotiator on Northern Ireland from 1997 to 2007 and played a key part in leading the peace negotiations and its implementation.

*Ortadoğu, Latin Amerika ve Asya'da yaşanan çatışmaların çözümü üzerine çalışan ve devletten bağımsız arabuluculuk kurumu olan Birleşik Krallık merkezli Inter Mediate'in kurucusudur ve İcra Kurulu Başkanıdır. 2014 yılında Birleşik Krallık Başbakanı David Cameron tarafından Libya konusunda Özel Temsilci olarak atanmıştır. 1995-2007 yılları arasında Birleşik Krallık eski Başbakanı Tony Blair kabinesinde Başbakanlık Personel Daire Başkanlığı görevinde bulunmuş, 1997 yılından itibaren Kuzey İrlanda sorununun çözümü için yapılan görüşmelere Britanya adına başmüzakereci olarak katılmıştır. 1978-79 yılları arasında BBC ve Granada TV için gazeteci olarak çalışmış, 1979-1994 yılları arasında ise Britanya adına diplomatlık yapmıştır.*

## Sir KIERAN PRENDERGAST

Sir Kieran Prendergast is a former British diplomat who served as the Under-Secretary General for Political Affairs at the United Nations from 1997 to 2005 and as High Commissioner to Kenya from 1992 to 1995 and to Zimbabwe from 1989 to 1992. During his time at the UN, Prendergast stressed the human rights violations and ethnic cleansing that occurred during the War in Darfur and was involved in the 2004 Cyprus reunification negotiations. Since his retirement from the UN, he has conducted research at the Belfer Center for Science and International Affairs (United States) and is a member of the Advisory Council of Independent Diplomat (United States). Prendergast also holds a number of positions, including Chairman of the Anglo-Turkish Society, a Trustee of the Beit Trust, and Senior Adviser at the Centre for Humanitarian Dialogue.

*Birleşik Krallık Dışişleri Bakanlığı bünyesinde aralarında Kıbrıs, Türkiye, İsrail, Hollanda, Kenya ve ABD'de diplomat olarak çalışmıştır. Birleşik Krallık Dışişleri ve Milletler Topluluğu Bürosu'nun (Foreign and Commonwealth Office) Güney Afrika'daki Apartheid rejimi ve Namibya konularıyla ilgilenen birimine başkanlık etmiştir. Bir dönem BM Siyasal İlişkiler Biriminde Müsteşar olarak çalışmış, BM Genel Sekreteri'nin Barış ve Güvenlik konulu yönetim kurulu toplantılarının düzenleyiciliğini yapmış, Afganistan, Burundi, Kıbrıs, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Doğu Timor gibi bölgelerde barış çabalarına dahil olmuştur.*

## RAJESH RAI

Rajesh Rai was called to the Bar in 1993 with his areas of expertise including human rights law, immigration and asylum law, and public law. He has been treasurer of 1MCB Chambers (London) since 2015 and has also been a Director of an AIM-listed investment company where he led their renewable energy portfolio. Rai is a frequent lecturer on a wide variety of legal issues, including immigration and asylum law and freedom of experience (Bar of Armenia), minority linguistic rights (European Parliament), and women's and children's rights in areas of conflict (cross-border conference to NGOs working in Kurdish regions). He is also Founder Director of HIC, a community centred NGO based in Cameroon.



1993 yılında İngiltere ve Galler Barosu'na kaydolmuştur. İnsan Hakları Hukuku, Göçmenlik ve Sığınma Hakkı hukuku ile Kamu Hukuku temel uzmanlık alanlarıdır. Kamerun'daki HIC isimli sivil toplum örgütü ile Uganda'daki Human Energy isimli şirketin kurucusudur. Bir dönem The Joint Council for the Welfare of Immigrants-JCWI-(Göçmenlerin Refahı için Ortak Konsey) direktörlüğünü yapmıştır. Başta İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komisyonu adına olmak üzere uluslararası alanda özellikle Avrupa, Asya, Afrika, ABD ve Hindistan'da çok çeşitli hukuki konular üzerine seminerler ve dersler vermiştir.

## Sir DAVID REDDAWAY

Sir David Reddaway is a retired British diplomat currently serving as Chief Executive and Clerk of the Goldsmiths' Company in London. During his previous career in the Foreign and Commonwealth Office, he served as Ambassador to Turkey (2009-2014), Ambassador to Ireland (2006-2009), High Commissioner to Canada (2003-2006), UK Special Representative for Afghanistan (2002), and Charge d'Affaires in Iran (1990-1993). His other assignments were to Argentina, India, Spain, and Iran, where he was first posted during the Iranian Revolution.

*Halen çeşitli özel şirket ve üniversitelere danışman, yönetim kurulu üyesi ve konsültasyon uzmanı olarak hizmet etmektedir. 2016 yılının Ocak ayından bu yana Londra Üniversitesi bünyesindeki Goldsmith Koleji'nde Konsey üyesi ve Goldsmith şirketinde yönetici katip olarak görev yapmaya başlamıştır. Bir dönem Birleşik Krallık adına Türkiye ve İrlanda Cumhuriyeti Büyükelçisi olarak görev yapan Reddaway bu görevinden önce Birleşik Krallık adına Kanada'da Yüksek Misyon Temsilcisi, Afganistan'da Özel Temsilci, İran'da ise Diplomatik temsilci olarak görev yapmıştır. Bu görevlerinin yanı sıra İspanya, Arjantin, ve Hindistan'da diplomatik görevler üstlenmiştir.*

## Prof. NAOMI ROHT-ARRIAZA

Professor Naomi Roht-Arriaza is a Distinguished Professor of Law at the Hastings College of Law, University of California (San Francisco) and is renowned globally for her expertise in transitional justice, international human rights law, and international humanitarian law. She has extensive knowledge of, and experience in, post-conflict procedures in Latin America and Africa. Roht-Arriaza has contributed to the defence of human rights through legal and social counselling, her position as academic chair, and her published academic works.

Prof. Naomi Roht-Arriaza Amerika Birleşik Devletleri'nin San Francisco şehrindeki UC Hastings College of the Law isimli Hukuk okulunda öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Geçiş Dönemi Adaleti, İnsan Hakları İhlalleri, Uluslararası Ceza Hukuku ve Küresel Çevre Sorunları gibi konular uzmanlık alanına girmektedir.

## Dr. MEHMET UFUK URAS

Mehmet Ufuk Uras is a co-founder and member of social liberal Greens and the Left Party of the Future, founded as a merger of the Greens and the Equality and Democracy Party. He was previously a former leader of the now-defunct University Lecturers' Union (Öğretim Elemanları Sendikası) and was elected the chairman of Freedom and Solidarity Party in 1996. Ufuk resigned from the leadership after the 2002 general election. Ufuk ran a successful campaign as a "common candidate of the Left", standing on the independents' ticket, backed by Kurdish-based Democratic Society Party and several left-wing, environmentalist and pro-peace groups in the 2007 general election. He resigned from the Freedom and Solidarity Party on 19 June 2009. After the Democratic Society Party was dissolved in December 2009, he joined forces with the remaining Kurdish MPs in the Peace and Democracy Party group. On 25 November 2012, he became a co-founder and member of social liberal Greens and the Left Party of the Future, founded as a merger of the Greens and the Equality and Democracy Party. Ufuk is a member of the Dialogue Group and is the writer of several books on Turkish politics.

*Dr. Mehmet Ufuk Uras İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde lisans, yüksek lisans ve doktora öğrenimini tamamladıktan sonra, milletvekili seçilene kadar İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde yardımcı doçent doktor olarak görev yapmıştır. 22 Temmuz 2007 genel seçimlerinde İstanbul 1. Bölge'den bağımsız milletvekili aday olmuştur. Seçimlerin sonucunda %3,85 oranıyla yani 81.486 oy alarak İstanbul 1. Bölge'den bağımsız milletvekili olarak 23. dönem meclisine girmiştir. Seçimler öncesinde liderliğinden ayrıldığı Özgürlük ve Dayanışma Partisi (ÖDP) Genel başkanlığına 11 Şubat 2008'de yapılan 5. Olağan Kongresi'ni takiben geri dönmüştür. 17 Haziran 2009 tarihinde, partinin dar grupçu bir anlayışa kaydığı düşüncesi ve sol siyasetin daha geniş bir yelpazeye ulaşması iddiasıyla bir grup*

arkadaşıyla Özgürlük ve Dayanışma Partisi'nden istifa etmiştir. ÖDP'den ayrılışıyla birlikte Eşitlik ve Demokrasi Partisi kuruluş sürecine katılmıştır. DTP'nin 19 kişiye düşüp grupsuz kalmasından sonra, Kürt sorununun parlamentoda çözülmesi gerektiğini savunarak Barış ve Demokrasi Partisi (BDP) grubuna katılmıştır. Ufuk Uras, seçim sürecinde, kuruluş çağrısını yaptığı Eşitlik ve Demokrasi Partisi'ne üye olmuştur. 25 Kasım 2012'de kurulan Yeşiller ve Sol Gelecek Partisinin kurucularındandır ve aynı zamanda PM üyesidir. Uras'ın çok sayıdaki yayınları arasında "ÖDP Söyleşileri", "İdeolojilerin Sonu mu?" (Marksist Araştırmaları Destek Ödülü), "Sezgiciliğin Sonu mu?", "Başka Bir Siyaset Mümkün", "Kurtuluş Savaşında Sol", "Siyaset Yazıları" ve "Alternatif Siyaset Arayışları" "Sokaktan Parlamento'ya" "Söz Meclisten Dışarı" ve "Meclis Notları" adlı kitapları da bulunmaktadır.

## **Prof. Dr. SEVTAP YOKUŞ**

Professor Dr Sevtap Yokuş is a Law Faculty Member at İstanbul Altınbaş University in the Department of Constitutional Law. She holds a PhD in Public Law from the Faculty of Law, İstanbul University, awarded in 1995 for her thesis which assessed the state of emergency regime in Turkey with reference to the European Convention on Human Rights. She is a widely published expert in the areas of Constitutional Law and Human Rights and has multiple years' experience of working as a university lecturer at undergraduate, postgraduate and doctoral level. She also has experience of working as a lawyer in the European Court of Human Rights.

*Prof. Dr. Sevtap Yokuş İstanbul Altınbaş Üniversitesi Anayasa Hukuku Anabilim Dalı öğretim üyesidir. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kamu Hukuku Doktora Programı bünyesinde başladığı doktorasını "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin Türkiye'de Olağanüstü Hal Rejimine Etkisi" başlıklı tezle 1995 yılında tamamlamıştır. Akademik görevi sırasında lisans, yüksek lisans ve doktora aşamasında dersler veren Prof. Dr. Yokuş özellikle Anayasa Hukuku ve İnsan hakları Hukuk alanında uzmanlaşmıştır. Ayrıca Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvuruda pratik avukatlık deneyimi de bulunmaktadır.*

11 Guilford Street London WC1N 1DH  
United Kingdom  
+44 (0) 207 405 3835



[democraticprogress.org](http://democraticprogress.org)



[info@democraticprogress.org](mailto:info@democraticprogress.org)



[@DPLUK](https://twitter.com/DPLUK)



[DemocraticProgressInstitute](https://www.facebook.com/DemocraticProgressInstitute)